

Miként lehet szép női kebelt elérni.

A kebel szépsége a női hájak egyik legelőkelőbbje, melynek adományozásában a természet nem mutatja magát pazarló...

J. RATIE, Pharmacia, 5. Passage Vendôme, Paris. Raktár Ausztria-Magyarországra: Budapest, Török József gyógyszer. Király-u. 12.

STOMATIN - Fogpor, fogkrém, szájvíz. A legjobb száj- és fogápoló-szerek. STOMATIN GYÁR, ZOMBORBAN.

PEMETEFÜZUKORKA - Kapható minden gyógyszerárban. RAKADTSÉG KÖHÖGÉS ÉS HURUT ELLEN. ÁRA 60 FILLÉR.

Az ipar csodája - mindig az volt, ha az ipartermék oly olcsó árban került forgalomba, hogy az mese számba ment. 3 frt 50 krért szállítok 14 napon belül.

GERMANDREE PORHANTYÓS ÁLLAPOTBAN ÉS TABLETTÁKBAN - Francia szabadalom. A szepeség titka, ideális illattal feltöltött tartós, egészséges és diszkrét.

Hölgyeknek! Pona-crème - Legújabb és orvosi szaktekintélyek által is elismert, biztos hatású...

SEIDEL és NAUMANN-féle golyó-csapágyas IDEAL írógép - decimal tabulátorral. Vezérképviselőség Ausztria-Magyarországra részére.

HCH. SCHOTT és DONNATH - Wien, III/3. Heumarkt 9. Szénásy Béla papíráruház. IV., Ferenciek-tere 9.

MARGIT-CRÈME - mely vegyítve, sem higányt, sem ólomot nem tartalmaz. FÖLDES KELEMEN Gyógysz. Arad.

FÖLDVÁRY IMRE, Budapest. férfidivat raktára. Kossuth Lajos-u. 18. és Kerepesi-út 9.

Akácia - Legtökéletesebb aroztisztító- és szépitőszerek. CRÈME 2 KOR. PÖNDER 1 KOR. SZAPPAN 1 KOR.

SERRAVALLO 8984 CHINA-BORA VASSAL - Kínai helyreállító szer gyöngök, vörsegynek és lábadozóknak számára.

KWIZDA FLUID - Kigyó-jel TOURISTA-FLUID - Erősítés és erőmegújítás céljából eródmegnyit használják az összes turisták, kerékpárosok és lovagok nagyobb távokra utazásán.

JBOLYAILLATOS MANDOLA KORPA - a bőrt finomra simítja és megtartja az arcz élénk és tiszta kinézetét.

TANNINGENE - a legjobb hajfestőszer szőke, barna és fekete színben. OSAN - a legjobb és legújabb szépitőszerek.

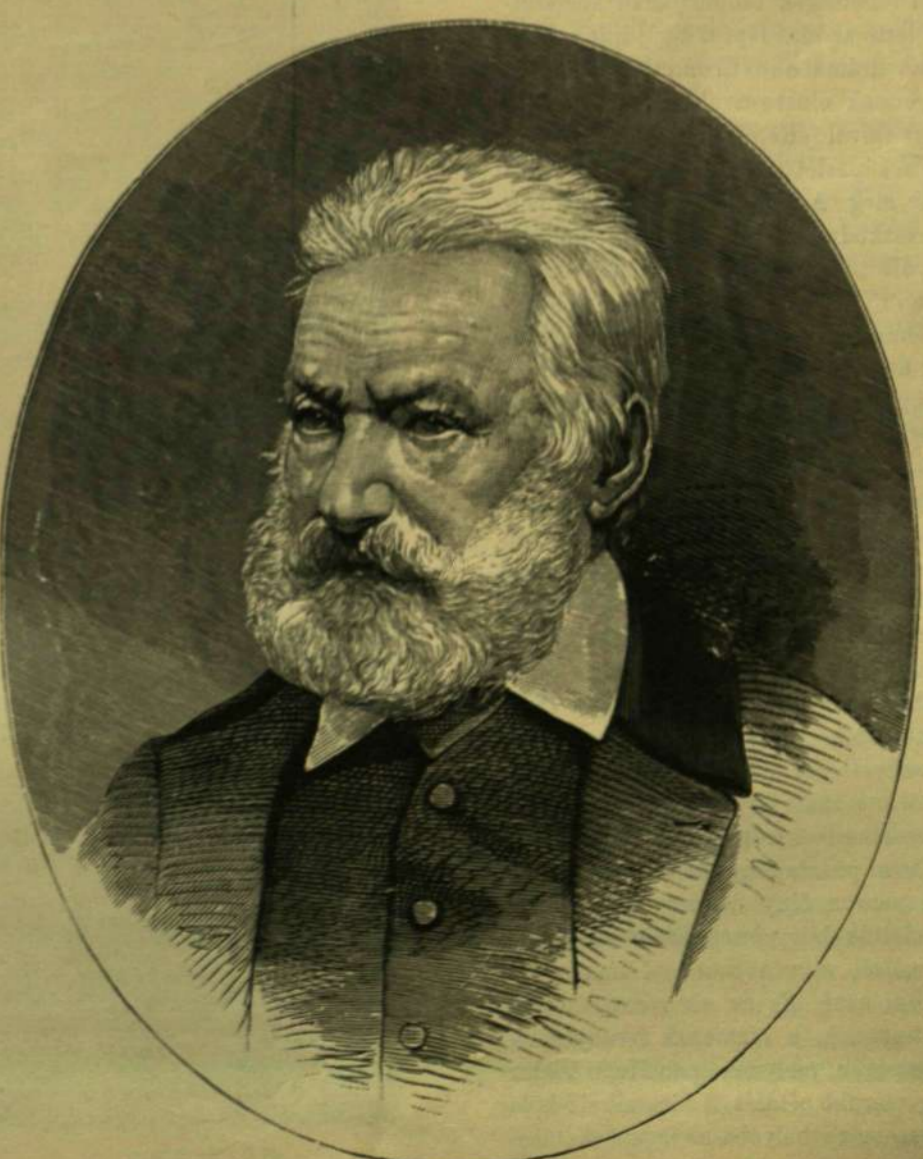
9. SZÁM. 1902. BUDAPEST, MÁRCZIUS 2. 49. ÉVFOLYAM.

Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI ÚJONDRÁGOK (a Világkronikával) együtt...

HUGO VIKTOR. 1802-1885. FRANCZIA nemzet XIX. századi történetének legnagyobb dícsőségét, irodalmának egyik legnagyobb alakját, önnön nemzeti szellemének egyik legfényesebb megtestesülését ünnepelte e héten, Hugo Viktor születésének századik évfordulóján.

páratlanul korán ért meg Hugo Viktorban. Tizenhét esztendőskorában már olyan költeményeket írt, melyekkel magára vonta a kor legjelesebbjeinek, köztük Chateaubriandnak figyelmét...

versököt, mely a képzelet tüztől izzó pathoszával, nyelvének erejével és gazdagságával s a verselés páratlan művészetével egyszerre ismertette Hugo Viktor nevét Páris irodalmi köreiből...

HUGO VIKTOR.

HUGO VIKTOR FIATALKORI ARCZKÉPE.

HUGO VIKTOR UNOKÁI KÖZT.

HUGO VIKTOR NEJE.

nyezett s a melyet a romantizmus néven ismer az irodalomtörténet.

A francia forradalom, mely szakított minden hagyományokkal, lerombolt minden meggyökerezett előítéletet, épségben hagyta, sőt pártolta az irodalom konzervatív klasszikai hagyományait, melyek Corneille és Racine példáját s Boileau szabályait örök érvényűeknek ismerték el. Ez a szellem, mely egykor a francia dráma legnagyobb diadalaira vezetett, az epigonokban elsatnyúlva kiszáradással fenyegette a francia költészet forrását, szintelen, a tehetséget lenyűgöző formalizmussá, a fejlődést akadályozó, a költői alkotást és az életet egymástól elválasztó mesterkedéssé lett.

Ennek izentek hadat a romantikusok. Hugo Viktor föllépte után úgyszólván azonnal, még alig 25 éves korában ennek az iránynak vezérévé, az ifjú tehetségek csoportjának központjává lett. Ő tette az első lépést az új irány érvényesítésére a drámában *«Cromwell»*-jével, az elméletben ennek előszavával, a lyrában pedig *«Orientales»*-jaival (*«Keleti költemények»*).

A harc a képzelet szabadságának jelszava alatt indult meg. A drámában Shakspeare példájára támaszkodva hadat izentek a hármas egység elavult törvényének, a szabad alkotás e legnagyobb nyitágnak. Követelték az előadásban s a jellemrajzban a helyi színezetet (*couleur local*): az embert nem mint elvont, minden egyéni, nemzeti és kortörténeti színezés nélküli árnyalatot kell bemutatni, hanem úgy, a milyenné különleges viszonyai alakították. A görög vagy keleti hős ne úgy beszéljen, ne úgy cselekedjék és viselkedjék a darabban, mint a francia udvari ember, hanem mint valódi görög, vagy valódi keleti ember, mint saját éghajlatának, saját nemzeti mivélődésének terméke. Követelték, hogy az életet úgy kell ábrázolni a művészetben, a hogy a valóságban élnek tűnik. A valóságban sem a fenséges, sem a nevelés nem jelentkezik magányosan, hanem mindig együtt, egymás mellett, gyakran egymással összevegyülve. Így is kell rajzolni, se nem pusztá fényben, se nem pusztá árnyban, hanem a fény és árny elegyedésében. Kimondották, hogy önmagában semmiféle tárgy sem költői vagy költőtlen, hanem az ábrázolás teszi azzá. Ez az elv vezetett a rutnak, a groteszknak, a bizarrnak érvényesülésére a költészetben, melynek éppen Hugo Viktor adta legnagyobb példáját. A klasszikai iskola élettelen feszessége helyébe az izgató hatásokat, szintelen szürkesége helyébe a ragyogó szinompát tették s érvényt szereztek a festői

elemeknek a költészet minden mezején. Szakítottak azzal a régi elvvel, hogy a költőnek az ó-korban kell keresnie tárgyát, hangsúlyozták a hazai történet költői értékét s felfedezték az irodalom számára a középkort, a kelet mesés szin-

HUGO ADÉL.

HUGO KÁROLY.

HUGO FERENCZ.

HUGO VIKTOR GYERMEKEI.

gagdagságú képeit, Spanyolország lovagiasságát, a renaissance végzetes bűneit és erőnyeit. Megtámadták a szoros stilsztikai szabályok uralmát, mely elválasztotta az élet és irodalom nyelvét, bizonyos szavakat és kifejezéseket költőtlennek bélyegzett s ezzel szegényessé, színtelenné és merevvé tette a francia költői nyelvet. Röviden abban lehet jellemezni a romantikus iskola hatását a francia irodalomra, hogy a nagy forradalom szabadság-elmét, a mely a politikában és a társadalomban már győzedelmeskedett, győzelemre vitték az irodalomban is.

A harc a legádázabban Hugo Viktor személye és működése körül folyt. *«Cromwell»*-je nem kerülhetett színre, *«Marion Delorme»*-jának előadását megtiltották s csak nagy küzdelmek után juthatott színre 1830 február 25-én a *«Hernani»*, Hugo Viktor leghíresebb és legnagyobb hatású szindarabja, a romantizmus leghatalmasabb riadója a szinpadon. A darab körül olyan küzdelem fejlődött ki, a milyennek nincs párja a színházak történetében. Száz előadáson keresztül viaskodtak egymással a romantika hívei és ellenségei: a politikai, társadalmi és irodalmi világ előkelőségei és hatalmasai szitokkal, fütytyel, dobogással, fiatal, hiányosan vagy fantasztikusan öltözött írók, festők, szobrászok, építészek, zenészek tapsal, rajongó lelkesedéssel. Az utóbiak győztek és velük az új irány elfoglalta a szinpadot, majd csaknem az egész irodalmat.

Nemsokára ezután sorra szinpadra kerültek Hugo Viktor többi darabjai: *«Marion Delorme»*, *«A király mulat»*, *«Borgia Lukrétia»*, *«Tudor Mária»*, *«Angelo»*, *«A várgrófok»*, melyek közül csak a *«Borgia Lukrétia»* tudott tartósabb hatást elérni. Mint drámaíró, Hugó Viktor nem annyira a jellemek biztos rajzolásával, a cselekvény következetes fejlesztésével, a valószínűség hatásának megközelítésével érte el sikereit, mint inkább az előadás lyrái hevével, szónoki pathosával, a ragyogó, kápráztató ellentétek szembeállításával, képzelete merész szárnyalásával.

Lyrái költészetének az a része, mely drámai műveivel egy időre esik, ugyanazt a szellemet juttatja diadalra. Egyéni érzéseit, szerelmét, családi boldogságát, gyermekei szeretetét, saját apró, bensőségtől áthatott élményeit zengi, a természet bűbajos, mélyen átértett jelenségeit veszi lantjára, a képzelet ragyogásával, a szónoklat hevével éneklő hazája dicsőségét, Napoleon nagyságát, mély, nemes megindulással festi a szegények, a nélkülözők, a nyomorultak

szemvéseit. S mindezt a francia nyelv dallamosságának, zengzetes bájának, a verselés művészetének oly gazdagságával, mely valósággal megittasította kortársait s ma is érzetét még hatását. Lelkének egész gyöngédsége, jellemének egész nemessége nyilvánul e költeményekben s reflexiójában is az emberszeretet melegése rezeg. *«Keleti képei»*-ben utólréhetetlen szinompával rajzolja a mesés kelet csodás tájait, melyekben a legrősebb fény és a legsötétebb árny folytonos ellentétei váltakoznak, a török basák, arabs kalifák, a régi Egyiptom és Babylon emészto szenvedélyeit, végletes gyönyöreit és végletes kínjait, szerelmét és gyűlöletét. Az *«Őszi levelek»*, az *«Alkonyati dalok»*, a *«Belső hangok»*, a *«Sugarak és árnyékok»* kötetiben saját lelkének tükrét mutatja az olvasó elé, kitérja elébe szíve legmélyebb titkait, életének legbensőbb eseményeit, ifjúságának fájdalmas vagy édes emlékeit, hazafiságát, lelkesedését, töprengését az élet nagy kérdésein s a társadalom kiáltó igazságain. A klasszikai iskola borzalommal nézte őszinteségét, melyet köznapiságnak gúnyolt, pompás színeit, szavának gazdag áradatát, melyet túlzásnak, dagálynak minősített, a nyelv szabad, minden pedáns kényeskedéstől ment használatát, melyben póriasságot vélt találni. Az ifjúság és vele a nemzet nagy tömegei azonban újjongva ismerték fel a költő hangjaiban saját szívük hangjait, ajkukra kapták a dalokat. Hugo Viktor egy

HUGO VIKTOR SZÜLŐHÁZA.

szemzedék érzéseinek, vágyainak, fájdalmának és örömeinek költői megtestesítője lett. A regényírás terén már ifjú korában próbál-

kozott. Első regényei: *«Han d'Island»*, *«Bug Jargal»*, a *«Halálraült utolsó napjai»* egyes egyszerű részleteikkel már előre sejtették írójuk nagyságát, de kiforratlanságát is zavarosságukkal, a borzalmas és fantasztikus elemek túltengésével, az előadás dagályával. Az első regény, melylyel Hugo Viktor a regényírás legfelsőbb magaslataira jutott, a *«Notre Dame de Paris»*.

A középkorban keresett tárgyat, a romantika legkedveltebb korszakában. Regénye központjába a Notre Dame templomot állította, hatalmas gót tornyaival, merész íveivel, karcsú oszlopaival, a gothikus építészet egész misztikus fenségével. E köré csoportosította a középkori Páris páratlan költői erővel rajzolt és a képzelet sugaraival beragyogott képeit; a szörnyűlött toronyór vadállati szenvedélyét, a misztikus lelki életű, komor pap rettentő lelki küzdelmeit, a középkori rablótanya borzalmas jeleneteit és alakjait, a szerelmes szép cigánylány tragikumát, — a csodás képek egész sorozatát. Rendkívüli történeti és képzőművészeti érzék s páratlan leíró és jellemző képesség terméke e regény, egyike a legnagyobb hatású történeti regényeknek, melyeket valaha írtak.

Időközben Hugo Viktor politikai álláspontja is lényeges változáson ment át. Mindinkább elidegenedett a királyságtól, mely nem váltotta be a reményeket, melyeket a hazafiak hozzá fűztek. Képzeletét az újabb francia történet legnagyobb alakja, Napoleon ragadta meg, majd mindinkább a köztársaság felé hajlott. Így érte meg a juliusi forradalmat, az Orleansok trónra jutását, majd csakhamar bukását is. Az 1848-iki forradalomkor már lelkes köztársasági volt s humanizmusa a szociális eszmék felé vonzotta. Haraggal szemlélte III. Napoleon előtérbe nyomulását, küzdött ellene, a míg küzdhetett, s a vereség után a száműzetés keserű sorsa jutott számára.

Húsz évet töltött száműzetésben. Előbb Belgiumban volt rövid ideig, innen kiutasították s ekkor angol területre vonult. Jersey szigetére, majd Guerneseybe. Az emigránsok kicsiny baráti körében, folytonos munkával töltötte itt napjait. Ez időből valók III. Napoleon ellen írt politikai iratai: *«Napoleon, a kicsi»*, *«Egy bűn története»* prózában, a *«Büntetések»* (*Châtiments*) versben. Az elkeseredés, a harag, a gyű-

HUGO VIKTOR SZOBRA.

PÁNYVA-VETÉS A HORTOBÁGYON.

HORTOBÁGYI CSIKÓS A CSÁRDÁNÁL.

lőlet megrázó hangjai szólnak e művekből, melyekben — különösen az utóbbiban — olykor a költészet páratlan ereje nyilvánul, de általános értük, már politikai célzatosságuknál fogva is mulandó.

Sokkal értékesebbek ezeknél a száműzetés éveinek termékei közül az «Szemléldések» mély reflexiói, az «Utcák és erdők dalai», a gyöngéd, meleg, olykor elragadóan pajkos szerelem, az életvidám bölcsesség s a rendkívül benső természetérzék dallamos hangjai. Ezeket követte a «Századok legendája», nagyszerű epikai vízió, melyben kiragadja a történelem egyes nagy alakjait és eseményeit, a bölcs és a költő szavával mond ítéletet felettük s ragyogó epikai képeket rajzol belőlük.

Ugyanez időből való másik nagy regénye, a «Nyomorultak», melyben a modern társadalom legszörnyebb rétegét, az ellen-társadalmat (contre-société) rajzolja egy nyomorában bűnbe esett s ezért gályarabságot szenvedett szegény ember sorsában, a kinek egész további élete rettentő vergődés, küzködés saját múltja, az élet és a társadalom igazságtalanságai ellen, harcz a megtisztulásért. Ebben is képzeletének kápráztató gazdagságával ragad meg legjobban, gyakori dagályossága, bántó szertelenségei ellenére is tartós, mély hatást tesz mindenkire.

1869-ben Napoleon amnesztiát adott ugyan

neki, de ő kijelentette, hogy addig nem tér vissza hazájába, a míg a bitörő ül a trónon. Az igazi amnesztiát az események adták meg neki: Sedan és vele Napoleon bukása. A katasztrófa hírére Hugo Viktor Párisban termett, szóval és tettel élénk részt vett Páris védelmében. A commune Belgiumban találta, a hova családi ügyeiben utazott s bár a mozgalommal rokonszenvezett, nem tért haza, a míg a zavarok le nem csendesedtek.

Ettől fogva békés nyugalomban élt Párisban, gyermekei és unokái körében, élvezve nemzete olyan tiszteletét, a melyben kevés költőnek volt része. Úgy nézett rá minden francia, mint egy a multból átöröklődött profétára, a kinek minden szava kijelentés, a kire csak tisztelettel, lelkesedéssel lehet tekinteni. Költői termékenysége nem hagyta el öreg korában sem, mutatták ezt regényei: «A tenger munkásai,» «A nevető ember,» «1783» s egyéb prózai és költői munkái. Az idők változása, az izlés fejlődése, nem halványította el dicsősége fényét, nem hűtötte le nemzete szeretetét. 1885 május 22-ikén halt meg; meggyászolta az egész emberiség s nemzete a Pantheonban helyezte el hamvait.

Hatása mély és tartós volt nemcsak a francia nemzet irodalmára, hanem a külföldre is. Nálunk már Vörösmarty drámáin is meglátszik,

bár inkább közvetve, a Hugo Viktor-féle francia romantizmus hatása; Kemény Zsigmond regényeiben is nem egy reá emlékeztető vonást találunk s az újabb kisebb költői tehetségek egész sora igyekezett tőle elsajátítani a költői hatás eszközeit. Nemzetünk iránt meleg rokonszenvvel viseltetett, szabadságharcunkat élénk figyelemmel kísérte, mint minden mozgalmat, mely a szabadság zászlaja alatt küzdött. Az emigrációban több magyar hazafival érezte rokonszenvét, köztük gróf Teleki Sándort barátságába fogadta. Méltó tehát arra, hogy a magyar nemzet is lerója tisztelete adóját a százados ünnepen. Művei nagy része le van fordítva magyarra is; költeményeit különösen Szász Károly fordította nagy sikerrel, ki fényes műfordítói pályáján épen Hugo Viktor-fordításaival aratta legszebb babérait.

Hugo Vikor a XIX. század legmonumentálisabb alakjainak egyike. Böven élvezte mindazt, a mi értékeset a sors embernek adhat: a hírnevet, dicsőséget, a családi boldogságot. Még életében átment a halhatatlanságba, a szenvedések csak növelték neve, dicsősége fényét. Nagy költő volt, de nagy ember is, apró emberi hibáktól nem ment, de óriási szellemi és fényes erkölcsi tulajdonságai fenn fogják tartani örök időkre emlékeztét az emberi mivelődés történetében.

Schöpllin Aladár.

HORTOBÁGYI CSIKÓS. — Haranghy György fényképe.

SZÉLMALOM HAARLEMBEN. — König Tivadar fényképe.

A PHOTO-CLUB FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁSÁBÓL.

NAGY IDŐK TANÚJA.

Vögelei G. Ágost fényképe.

WORONYECKY MICISLÁV HERCEGNÉ.

HUGO VIKTOR ÉS CSALÁDJA.

A nagy francia költő igen mozgalmas közéleti működése mellett nagyon benső családi életet is élt. Sokszor nyilvánul ez költészetében is; hazafias költeményeiben, drámáiban, a «Századok Legendája»-nak történeteiben együttevén alig van annyi költőiség, annyi igaz érzés, bensőség, lyrai hév, mint azokban a versekben,

melyekre a felesége, de különösen a gyermekei ihlették. A családi tűzhely, az apai szeretet, a gyermek-kedvesség oly elbájoló nemességgel él bennök, hogy olvasásuk valóban azt a legnemesebb hatást idézi elő, a melyre a költészet egyáltalában képes.

Hugo Viktor már husz éves korában megházasodott. Miután ugyanis tizenöt éves kora óta több irodalmi díjat nyert igen erkölcsös

és királypárti versekkel, XVIII. Lajos, az akkori király ezer frank évi kegydíjat adományozott neki, a mi lehetővé tette, hogy gyermekkori szerelmét, egy Foucher nevű hivatalnok Adél leányát nőül vehesse.

Négy gyermek született ebből a házasságból. Két fiú: Károly és Ferencz, s két leány: Leopoldine és Adél. Különösen ez a két leány szerepel ihlető alakként Hugo költészeti fejlődésé-

ÉJELI HANGULAT. (A BUDAI VÁR ÉJSZAKA.) — Svetics Emil fényképe.

A PHOTO-CLUB FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁSÁBÓL.

ben. Mind a kettőnek szomorú a története Leopoldine első gyermekük, ki 1822-ben született, atyja szemefénye volt. Abba a falusi fészekbe, melyben Hugo házassága kezdetén Páris közelében élt, ez a kis leány vitt legtöbb vidámságot. Gyönyörű versek, a *«Contemplations»* («Szemléldések») című verskötet leg-szebb strófái szólnak erről az idillről.

Oh, napfényes tavaszi emlék!
Hevítő s mégis bús sugár!
Mikor a húga baba volt még
S ő maga kis leányka már...

Ismeritek a nyájas dombot
Saint-Leu és Mont-Lignon között?
Lombok közt kis lakoska állt ott,
Melybe üdvünk rejtőzködött.

Itt éltünk együtt. Szítsd fel újra,
Emlékezés, e múlt hevét.
Látom őt élve, megújulva,
Szerelmem drága gyermekét.

Mikor a költő ezt a verset írta, leánya, Leopoldine, már nem élt. Fiatalon, virágkorában érte halálos baleset. Egy sétaeset alkalmával, melyet a fiatal, alig néhány hónapos asszony férjével, Vacquerie Károlylyal a Szajrán telt, a vízbe fúlt. Férje utána ugrott, de nem bírta kimenteni, maga is odaveszett. Borzasztó csapás volt ez az apára nézve. Ez a leány volt első, legkedvesebb gyermeke. S mintha őt, a ki különben hamar kiheverte a sorscsapásokat, ez a szerencsétlenség szíven sebezte volna, a költő ettől a naptól fogva évekig semmit sem írt. 1843 szeptember negyedikén történt az a szerencsétlenség s Hugo csak 1852-ben, a második császárság és száműzetése kezdetekor fogott újra versírásához.

Az elhaltra való édes-bús visszaemlékezés mellett, ugyane korszakban, élő leánykájához is intéz szomorú, nemes verseket. Lemondásra, egyszerűsége, jóságra inti.

Légy jó, szelíd. Homlokod áhitat
Szójjé be, mint fényt ad a nap az égnek,
S legyen, mi ragyogást szemédnek ad,
A lélek.

Ez a második leánya, Adél, nagy szomorúságot okozott a költőnek. A száműzetés ideje alatt, a melyet Hugó családjával az angol birtokot képező Guernesey nevű normannszigetentöltött, beléseretett egy angol tengerész-tiszthez. Apja, kibén ez az eset fölébresztette a francziáknál hagyományos angolgyűlöletet, leánya esdeklésére nem hajtván, megtiltotta ezt a viszonyt. A szerelem költőjének ez a szerelemellenes zsarnoksága azonban nem használt. Adél nem ingott meg, hanem megszökött jegyesével s apja ellenére nőül is ment hozzá. Húsz évig élt férjével Indiában, honnan csak özvegygé válásakor 1872-ben tért haza — örülten. A családjától való elszakadás és férjének halála megzavarta a szerencsétlen nő elméjét. A család ekkor egy elmeógyógyintézetben helyezte el, hol Hugo Adél ma is él. Azóta elméje meglehetősen megtisztult, úgy, hogy a most hetven éves nő magányos napjait számtani, irodalmi művek tanulmányozásával töltheti. Családjáról azonban a kitagadott leány nem beszél soha s mivel újságot sose olvas, valószínű, hogy a mostani ünnepélyekről se tud semmit.

Feleségéről Hugo gyakran megemlékezik költeményeiben. Mindig mint a hü, odaadó, tiszta nőről beszél róla, a ki lelkének jobbik fele, kinek közelébe a világ zaja elől menekülni szeret, a ki mellett bánata megenyhül, zaklatott lelke megtalálja nyugodalmát.

Hugo Viktor fiai nem voltak valami különös tehetségek. Károly, a kit az apja jobban szeretett, léha, könnyelmű, mulató természetű volt, míg Ferencz csendes, munkás, józan. Mindkettő igen fiatalon kezdett irodalommal foglalkozni. Először az ötvenes évek elején az apjuk újságjánál, az *«Independent»*-nál (Független) dolgoztak, majd később, midőn 1852-ben apjukat a száműzetésbe követték, mindketten terjedelmesebb irodalmi munkákba fogtak. Károly *«Le cochen de Saint-Antoine»* (Szent Antal disznaja) cím alatt nagy fantasztikus regényt írt, melyet még néhány ilyenfajta regény követett. Ferencz pedig lefordította Shakspeare drámáit, melyek tizenhárom kötetben meg is jelentek.

Mind a két fiu még Hugo Viktor előtt meghalt. Károlynak két gyermeke maradt: György és

Goró Lajos rajza.
— Mit akarsz itt, Fili? kiáltá Liskakayné.

Jeanne, s e két unokája körében az immár aggyastyan korba lépett költő boldog napokat élt át. Nekik szentelte *«L'art d'être grand-père»* (A nagypapaság művészete) című könyvét, melyben halhatatlan versek vannak a gyermekről, a családi életről. A kis Jeanne később, nagypapja halála után, nőül ment Daudet Alfonz, a híres regényíró Leon nevű fiához, a kitől azonban nemsokára elvált.

L. G.

A KÉTSZERES LENGYEL.

Rajz a régi világból.

(Vége.)

Irta Mikszáth Kálmán.

— Ne tegyétek azt velem! — mondá Fili, egészen megriadva. — Hiszen nem vétettem én nektek semmit. Hát miért akartok engem eltaszítani magatoktól?

Olyan érzékenyen beszélt, hogy a kő is megszánta volna, csak épen a rokonok nem tehetők.

— Hát meg vagy te bolondulva Fili? — feddette Rédeky, — mikor nagyobb úrrá tettünk magunknál s te most azt monod, hogy nem kell.

— Nem lehet... — tört ki fojtott hangon, — fellázad a lelkem a gondolat ellen, hogy én magamra hagytam, nélkülöttek maradjak!

— Majd elmegyünk hozzád, — biztatták. — Megállj csak. Mindig lesz nálad egy két atyafi.

Ezer meg ezer érvet hozott fel Fili, de rávetették magukat, erősebbek voltak, visszaérveltek, legyőzték, lehetetlenné tették. Végre megadta magát, de arca végtelen szomorúságot lehel, és mint a faldokló, még mindig kapkodott némely különös szalmaszálakhoz.

— Még se lehet, — nyöszörgé, — ha jobban meggondolom.

— Ej no! mi jutott megint eszedbe?

— Hát hogy a Liskakayné se enged el. Nem hiszem, hogy el engedne menni.

— És ugyan mért? — rázta meg magát Rédeky uram, mint egy haragos medve.

Fili elvörösödött, valami kezeletlen gondolkozott, durezza vonogatta a vállát és végre csak annyit mondott kinjában:

— Hát azért.

— No, majd megkérdem tőle reggel.

— Azt hiszem kellek neki, izé... a gazdaságnál, meg a gyerekek mellett.

— De csak nem lehetsz holtig pesztonka, az ebadta!

Fili egész éjjel nem aludt, nyugtalanul hánkolódott ágyában, mint az, a ki siralomházban van, de már ez az utolsó éjszakája. Egyéb re-

ménye sincs csak még a fehér kendő. A Liskakayné vetőja.

Mikor reggel felöltözködött, künn az ambituson találta pipázgatva a három atyafit.

— Fölkelt-e már Mariska?

— Igen, — szóló Rédeky, — elmondtam neki a dolgot, hogy te vagy a plenipotenciáriusunk.

— És mit felelt? — szóló lassan, fojtott hangon.

Minden vére a szíve tájára zúdult s hajtotta, hajtotta sebesen, mintha egy megbomlott malomkereket egy tenger forgatna.

— Azt mondta, hogy sajnálni fognak a gyerekek.

— Úgy? — hebegte Fili. — Hát azt mondta?

És elkezdett valamit füttyörészni, de olyan sápadt volt hozzá, mint a fal. Aztán felugrott, sétált fel s alá az ambituson.

— Hát talán mindjárt magunkkal viszünk, — vélte Vajda uram.

— Nem nem, hagyjatok itt még egy-két napig. Borzasztó főfájásom van (a halántékához kapott) és még egy kicsit kipihenem magamat.

Elmosolyodtak, az jutott eszükbe, hogy már negyvenöt éve pihen és még mindig ráadást kér a Fili, két napot. De hiszen épen azért kedves fiúzó Fili. Ha nem volna ilyen, egy ütet taplót se érne. Hát ráhagyták, hogy holnapután küldik el érte a kocsi s aztán elbucúztak a szép szomorú asszonytól, össze - visszacsókolák két oldalról és hazamentek.

Fili pedig nem szóló egy szót se, mikor magukra maradtak.

— Hát elmégsz? — kérde az asszony közbösen.

— El — felelte kurtán.

De a Fili lelkében forrt valami. Birkóztak benne a gondolatok. Mártozta a szívét az elméje játékaiba; kétszer kiserübe, egyszer zsongitoba... Hátha csak kevély az asszony? Hátha neki kellene előhozni a multat, az újfalu tanczestélyt.

Az ebédnél nem lehetett beszélni, mert ott volt a gouvernante és a gyerekek. Közönyös dolgokról társalogtak.

Délután aztán fogta a kosarat, a miben a kötése volt és elment a parkba. A férje is ott volt eltemetve. Bizonyosan imádkozni és sirni jár oda, mellékesen pedig harisnyát kötni, mert olyan nagy gyász még sincsen, hogy férfi a pipáját, asszony a kötöttit elhanyagolja.

Fili várt vagy egy órát, míg az imádságát elvégzi, de akkor megindult. Maga is csodálta, hogy olyan bátor. Szétlökte a szárnyas kertajtót, az kiserétesen csikordult meg.

Aztán ment-ment a kavicsos úton, a susogó hársak között, a feje zúgott, az ezernyi bogár is zúgott a levegőben, muszinczák kergetőztek, egy légy ringatta magát egy pókhálón. A lepkek a virágokon illegették a szárnyaikat és sziták a mézüket... Minden lény dözsölt és mulatott, csak Fili ment szomorúan, mintha a vesztőhelyre menne.

Végre egy lugsznál beszélgetést hallott. Arra tartott.

Talán a kertészszel beszélget az asszony?

A lugsashoz nem vezetett innen út, keresztül gázolt hát egy petrezselyem-padon meg egy galagonya-ligeten és oda toppant a lugs nyílása elé.

Hát ott ült az özvegy és a fiatal mérnök.

És a mérnök egyik karja keresztül volt fonva azon a szép vékony derékon, a mit fekete kelme borít be. De hiszen már a harmadik fekete kelme.

A fiatal mérnök hirtelen elkapta a karját, az asszony arca csupa tűz volt, a szeme csupa villám.

— Mit akarsz itt, Fili? — kiáltá riadtan, mérgesen.

— Beszélni akartam veled, — mondá Fili szelíden, keserűen, alázatosan és csak a földet nézte.

— Majd máskor, édes Fili, — szóló az özvegy, megcsillapodva nyájasan. — Hanem most eredj kérlek, valahová elszállt az imént egy rajunk, talán a szomszéd portákra, vagy valamelyik erdőbe, ki tudja... mert nagyon messzire is elszállnak ezek a bohó állatkák. Nézz utána, kérlek és ha szeretsz, keresd meg!

Fili lehajtotta a fejét, megfordult és elsomolyodott szó nélkül, szomorúan, ödögő léptekkel. Végig ment a parkon, aztán átgázolta a kis folyót, a Bortányt és neki vágott az erdőnek.

Esteledett már és még nem jött. A gyerekek keresték, az anyjuk meg nyugtatta:

— Fili bácsi a rajt keresi, édeskéim.

Este se jött haza, éjjel se volt otthon. Még mindig keresi a rajt! Hát megbolondult az a Fili? Rőzsét szedő öreg asszonyok, madárfészket kereső fiúk látták bandukolni az erdőn, hirt hoztak róla, hogy nagyon szomorú volt és csak kódorgott irány nélkül erre-arra, mintha keresne valamit.

És azután sohase jött többé vissza, se Szalánczra, se sehova, elveszett örökre; még hírét se hallották semmi teremtet lélektől. Nem látta azt többé ismerős élő ember.

Csak ijedős utasok találkoznak néha még most is éjnek évadján egy-egy ismeretlen alakkal, ha valahol úton vannak. Vagy talán csak egy árnyék suhant el mellettük. És aztán elbeszéli a mi falvainkban, hogy az a szegény Lengyel Fili lehetett, a ki még most is a szép Liskakayné raját keresi.

De nem valószínű, — mert a Fili most már volna vagy száz esztendő.

HUGO VIKTOR KÖLTEMÉNYEIBŐL.*

SALAMON.

Király vagyok, kinek szeszélye határoz,
A templom-építő, városokat rontó.
Kőművesem Hiram, hadvezérem Chárosz,
Nem tágit trónomtól.

Vakoló-kanál egy, kard nekem a másik,
Hagym őket tenni magok szabadjára,
Leheltem fölhat magas ég-nyílásig
Mint viharok szárnya.

Az Úr is megrendül annak fuvalmától.
Bűn nemze, de teljes vagyok bölcseséggel.
A Sátán az ég és pokol közt bírál
Salamont kérné fel.

Én bennem minden hisz, tőlem minden retteg.
Hódítót bámulnak; prófétát követnek;
Király, dicsőséggel bírok a világgal,
Pap, rejtelem áltál.

Láttam a lakoma s ünnep látományát
Mene-, Tekel-, Phárest, egy tüzes ujj alatt;
Harci szekereket s csata vérsíkján át
Megvadult lovakat.

Nagy vagyok, mogorva bálványhoz hasonló,
S rejtélyes mint egy kert, mely örökké zárva.
— De nagyobbok vagyok bár, mint a mily molyogó
A tavasz rózsája:

Királyi pálczámat elvehetik tőlem,
S trónom s koronámát s palotám őreit,
De nem vehetik el, lányka, szívemből nem,
A szerelmet, ne hidd!

* «Salamon» és «Sophokles éneke Salamisnál.» a Kisfaludy-Társaság február 26-ki ülésén, mely Hugo Viktor ünnepelésére volt szánva, olvastattat fel.

MONTE CRISTALLO ÉS PIZ-POPEA. — Bárd Eötvös Loránd fényképe.

A PHOTO-CLUB FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Szerelmemet onnan nem veszi el semmi,
Oh lányka szívemet a ki lelenczölád!
Mint a mély erdőből nem lehet elvenni
A madarak dalát!

SOPHOKLES ÉNEKE SALAMISNÁL.

Ijfu vagyok, még serdülő,
Tizenhat év zománca rajtam.
Harez, éjkirályné, jer elő,
Ordits, dühöngj, bész hangszívajban!

Hozzád jövök! Sötét az éj;
Xerxes hada töménytelen bár:
Hagyj küzdenem! elesni kéj,
Ha lenn a sirban dicsőség vár.

De te, kinek szolgád a kard,
Kit villámlás kísér az égen:
Míg gyászlepled be nem takart,
Egy szép leányt válaszz ki nekem.

Ki mit se tud, mosolygni csak,
Rőzsák ajakkal enyelegvén,
Míg égibb rőzsák nyíllanak
Piros bimbókból, győne keblén!

Ki annyit tartja föl csak a
Gyász végezetnek emberét, mint
Tengert a hajnal csillaga,
A fényvel, melyet rajta széthint.

Add nekem, hadd öleljem őt
Égő szívemre őfenedten!
Meghalni kész — de nem előbb,
Nem addig, a míg nem szerettem!

A VÍZESÉS.

(A költő allegóriája.)

Niagara zuhan, a Rajna leomlik;
A tátogó mélység a sírhoz hasonlít.
Gyűlöli a nagyot, azt mondja: benyelem,
S a folyó, mikép az oroszlan, hírtelen
Ha száz fejtű hídra barlangjára bukkan,
Felüvölt s hullámi böngnek haragukban.
Hát már a természet nem biztos menedék!
Ágaskodva nézi a mélység fenekét,
Forr, habzik, haragos tájtókat köpödsve,
Kapaskodik minden sziklába, fatörzsbe.

S mikor egyensúlyt vesz, s leszédül, oh iszony,
Förög, mint örökös kerekén Ixion.
Megtörve, legyőzve, Isten is elhagyván,
Vergődve vonaglik iszonyú kánpadján.
Halálát ástja a mélység... de mindegy,
Szétbonthat a romlás, de nem semmisít meg.
Semmivé mi sem lesz; a pokol gyász méhe
Tátongva nylik meg, ordítva dühöbe,
Hogy a létezőből legyen újra semmi,
Elyneli — de azzá még nem bírja tenni.

Mint a Vezuv torkán fekete, irdatlan
Füst-felhő kavargó s az iszonyú katlan
Okádjá: kinjában a folyam épen így.
Hogyan! Ó csak jót tett, mért rá minden irigy?
Mit vétett ő nektek, erdők, magas hegyek,
Rétek, hogy örvénybe bukni engeditek?
Fénye és hatalma, jósága, szépsége
Lebukik, lehull e gyáva kelepészébe.
Felduzzad a hab, mint Boreás tönlei,
Sikongatva halljuk jajjait őmleni;
Csupa hajótörés, örvény, éj, csupa zaj,
Melyen áthallatszik egy pokoli kacaj,
Semmi nem marad fön, nincsen megkímélve,
A kerékbetört víz vergődik a mélybe,
És a haldoklásban, mely mindent elvégez,
Egy utolsó hörgést bocsát föl az éghez.

De az irtózatos örvényből, egyszerre,
A vak mélység fölött, — mind abból keverve
Mi benne iszonyú, rémletes, sivány, vad:
Egy égi jelenség, a szivárvány támad;
Gyáva csel, áruló szikla, sötét hullám:
A dicsőség kél ki árnyaitokból lám!

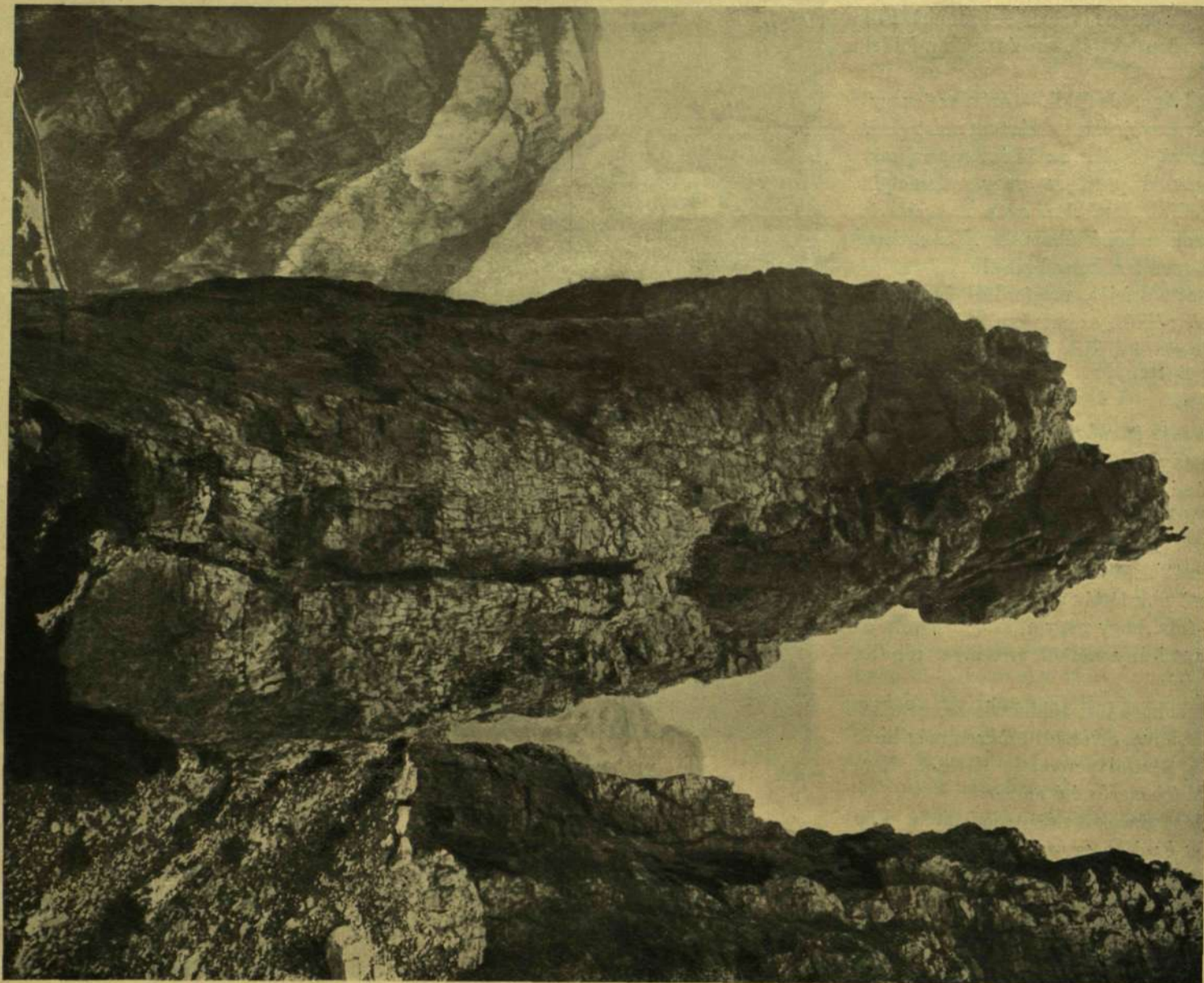
Szász Károly.

EGYVELEG.

*Az amerikai «Baltimore és Ohio» vasúttársulat egy gyárnál egyszerre 6000 darab teherszállító kocsi rendelt meg, a melyekhez 700 ezer méter-mázsza acél szükséges lett.

*Francziország 45 állami zálogházában a múlt évben különféle tárgyakra kerek számban 150 millió frankot kölcsönöztek. A legnagyobb forgalom Párisban volt, hol 56 millió frankot vettek zálogra kölcsön.

*Az angol tengerparti halászköz a úszás megtanulása ellen különös ellenszenvvel viselkednek. Ugyanis azt hiszik, hogy az úszók csak a vízbe fulladó ember halálküzdelmét hosszabbítja meg.

A TÓTH GYÖVANNI ELSŐ MEGMUNKÁSZÁSA.

Báró Bérta László fényképe.

A PHOTO-CLUB FÉNYKÉPKIÁLLÍTÁSÁBÓL.

A GÁDIN-OSZTOS ELSŐ MEGMUNKÁSZÁSA.

SZIGETI JÓZSEF.

1822—1902.

Elagva, hosszas betegeskedés után költözött el közülünk a magyar színpad kitünősége, a magyar irodalom egyik legeredetibb szelleme, a kinek alkotásai mindig magyar talajból táplálkoztak, onnan szívták erejüket, onnan nyerték formájukat, színöket, tartalmukat. Az úton, melyen életét végigjárta az aggastyán, sok a tövis, de sok a koszorúnak való virág és nagy a siker. Ez az út mindig fölfelé tartott.

A 80 éves Szigeti József halt meg február 26-ikán reggel, a magyarság régi gárdájának egyik kitünősége, a Nemzeti Színház klasszikus korának utolsói közül az egyik nagy alak, a drámai irodalomnak is koszorúsa. Halála hírére a főváros összes színházain kitűzték a fekete zászlót, a tudományos Akadémián is. A színpadtól 1895 február 15-ikén vonult vissza; azóta eltűnt a közönség elől, csak családja tagjai és jó ismerősei látogatták magányában az öreg, ki szív baja mellett is örömet elbeszélgetett s nem fogyó érdeklődéssel kísérte a színházak dolgait.

Szigeti mint előadó művész a jellemszínészek közé tartozott. Elmésen, kifejezőn, sok szellemmel dolgozta ki szerepeit és bő humorral rendelkezett. Nem utazott senkit, lelkéből támadtak alakjai. A klasszikus művekben, a modern drámában, vígjátékban, bohózatban, népszínműben, a mit eljátszott, azokat az alakokat meg is teremtette. Egressi, Tóth József és Szigeti voltak a Nemzeti Színház legnagyobb jellemszínészei. Híres szerepei Shakspeare műveiből Polonius (Hamlet), Menenius Agrippa (Coriolanus), Kent (Lear király), Falstaff, Zuboly (a Szentiványi álomban). Molière vígjátékainak is sok alakját árasztotta el művészetével. Az újabb drámákban is mindig kitűnő érzéssel találta meg a tartalmat, a jellemzőt, a komikumot vagy iróniát. Egy mozdulattal is sokat tudott kifejezni. Saját színműveinek pedig utólérhetetlen szereplője volt. Élete sok értéket termelt a színpadnak a drámai irodalomban is. Színműveinek szerkezete egyszerű, a bonyodalmak szövésének nem mestere, de alakjai kidomborodnak, s a felvonásokat jóízű humor veszi körül. Oly egyszerű szerkezetű darab, mint «A jó falusiak» is, derült vidámságával, patriarkhális magyar embereivel hosszú ideig a legkedveltebb színművek közé tartozott. Nagy az érdeme Szigetinek mint népszínműírónak. Népszínműveink általában népies tarkaságra törekszenek, Szigeti magyar jellemet rajzolt, erőteljesen, találóan, s körülbelől ezek népszínműveink legjobb alakjai. A «Vén bakancsos» népszínműben maga a vén bakancsos és fia a huszár, valamint a sváb koresmáros és jámbor fia a valódi élet alakjai; a híres magyar csizmadiákat pedig a késő kor is élethíven ismerheti meg Sas István majszer uramban és hűséges inasában, Podrák Miskában. A báró Eötvös József regénye után készült «Viola» is alakjaival válik Szigeti legbensőbb tulajdonává. Művei fogyatkozásai mellett is magyaros alakjaiknál fogva drámai irodalmunk becses művei maradnak, s mutatják azt az irányt, melyben népszínműveinknek fejlődni kellene. Kisebb-nagyobb vígjátékai is a magyar élet vonzó képei és a maguk idejében szívesen látta a közönség a jó nagybácsikat, nemzetes asszonyokat, a jurátusokat és epekedő kisasszonyokat. A jelenlegi színész nemzedék jókora része hálával gondol Szigetire, mint az országos színésziskola tanárára, a hol nem az akadémikus elméletet, hanem a gyakorlati színjátszást tanította.

Életéből 54 évet töltött a színpadon, 1841-től

1895-ig. Veszprémben született 1822 május 11-ikén. Atyja Tripammer nevű jómódú vas-kereskedő volt, s mikor észrevette fiának vonalmát a színpadhoz, — mely akkor csak viszon- tagságokkal keesegtetet, — nagyon óvta, azon- ban mind József, mind Imre fia (az utóbbi is a Nemzeti Színház művész tagja, s csak nem régi- ben lépett nyugalomba) színész lett. József 1841-ben tette meg első színpadi kísérletét Jászberényben, abba hagyván Pesten jogi tanul- mányait. Következtek a vándorszínészkedés ke- serű évei, melyekről annyi humorral emlékezik meg «Egy színész naplója» című könyvében. De 1844-ben már a Nemzeti Színházhoz szer- ződött, a hol akkor a nemzeti lelkesedésben és a megpróbáltatások iskolájában edzett mű- vészek mellett az ifjú Szigeti alig juthatott egy kis szerephez. Szigetiben is élt azonban a lel- kesedés, a magyar színész feladatának nagyra- becslése, melyet későbbi időkben is ápolt, s mely az újabb fejlődésekre és irányokra sok- szor kesernyés ítéletekben nyilvánult az iróniára ugyanis hajlandó jeles művészen. Nem a patheti- kus művészek közé tartozott, a természetes élet után indult és a szerzők lelkét kutatta. Így találta meg Shakspeare sok alakjának azt a képét, melyet a hatalmas brit költő kultuszá- val eltelt német színpad megközelítőn sem bírt oly igazságra juttatni. Szigeti művészetét a meg- szokott fogásokat, a szavalat és arczjáték kipró- bált hatásait mellőzte; játéka se bravúros, se bonyolított részekből álló nem volt. Akárhány- szor egészen mást játszott, mint a darab sze- rint várni lehetett. A műformákat maga adta, saját belátása szerint, mely ha vitás lehetett is, de az érdekességet, az eredetiséget nem nélkülözte. A francia színművekben egy francia- zott előtt ez feltűnhetett volna, mert nem párisi urakat játszott, hanem azokat a mi más gondol- lat- és érzelmi körünkbe hozta. Talán Molière alakjai sem olyanok a párisi Théâtre Française deszkáin, de a Nemzeti Színházban az életet és komikumot frissen kaptuk velük s nem látszott meg rajtuk, hogy más földről érkeztek.

Az ötvenes évek legvégén a Nemzeti Színház- nál sok zürzavar uralkodott Nyéki igazgatása alatt. Egressi Gábor és Szigeti József megvál-

tak az intézettel, egy évig a vidéken vendég- szerepeltek. Egressi «Bánk bán»-ja mellett Szigeti akkor Petur bánt, a zsörtölődő nagy urat is játszotta. Sokszor beszélt erről derült hangon. Mert okos, bölcs ítélettel bírt és ezt önmagára is alkalmazta. Humora, csipőssége a vele való érintkezésben sokakra nézve bizo- nyos korlátot vont körülte.

Mint színműrő már a negyvenes évek leg- végén nyúlt tollhoz. Első darabja «Egy tábla- bíró a márciusi napokban» vígjátéka volt, ezt követte a «Viola» népszínműve, 1856-ban öt új darabját adták: a «Vén bakancsos és fia a huszár», a «Kisérlet», a «Jeggyűrű», az «Okos bolond» címűeket és a «Becsületszó» egyfel- vonásos vígjátékát, a melylyel az Akadémián negyven aranyat nyert. Későbbi darabjai «A szép juhász», a «Falusiak», «Szeretem és örök- ség», «Szécsi Mária», «Jómádár», «Mérget ivott» és a «Toldi» című népszínmű, a melyet 1871-ben írt. A Népszínház számára is írt «Csó- kon szerzett vőlegény» című bohózatot.

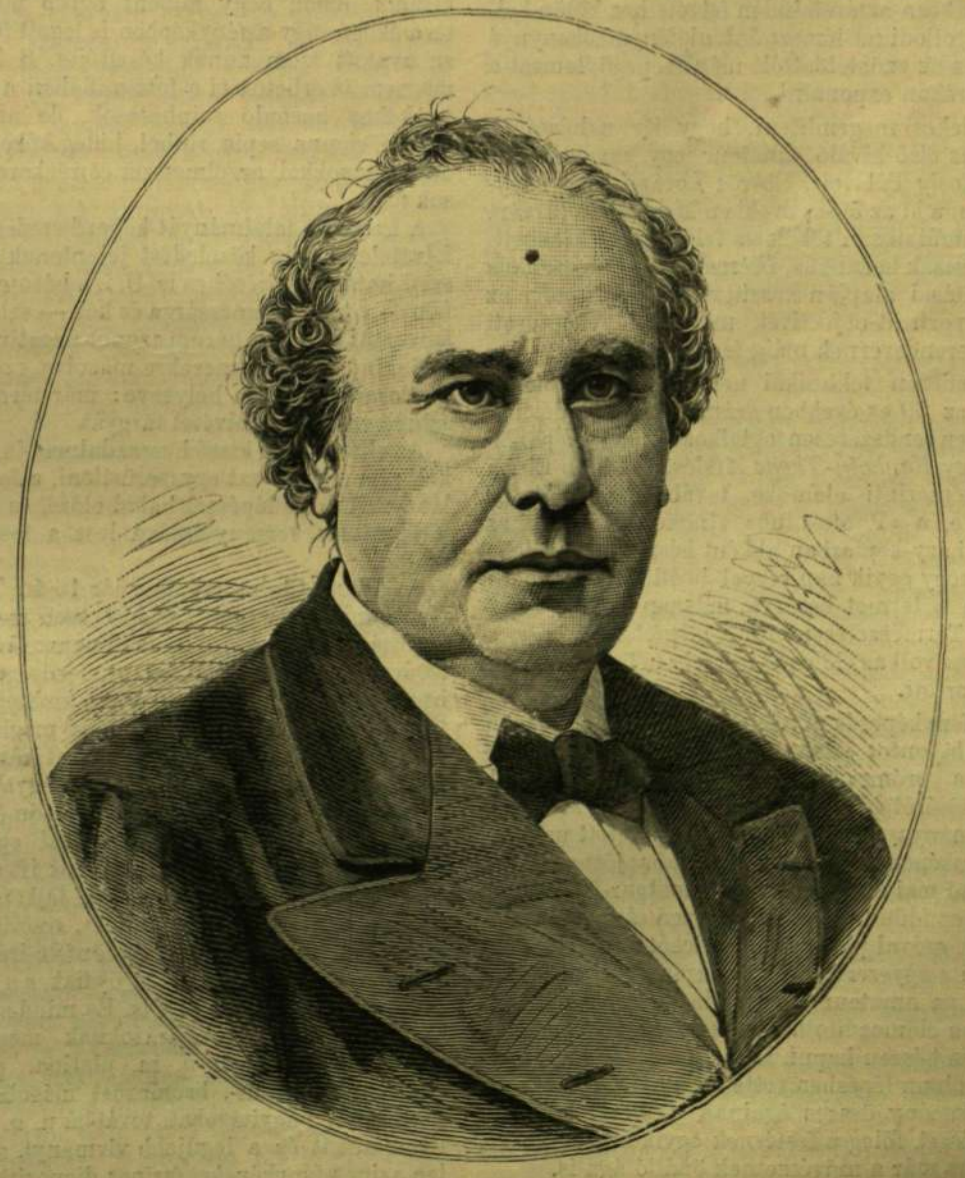
Irodalmi munkásságáért a Kisfaludy-Társ- ság 1865-ben, a Tud. Akadémia 1882-ben vá- lasztotta tagjai közé. Az Akadémián «A kolos- torból» című egyfelvonásos vígjátéka felolva- sásával foglalta el székét.

Halála nem jött váratlanul, hiszen agkori gyöngékedése már régóta tartott. De megren- dít mindenkit egy annyi tehetséggel megáldott, valódi művészi és írói szellem elszállása, oly nemzeti eredetiség elmúlása.

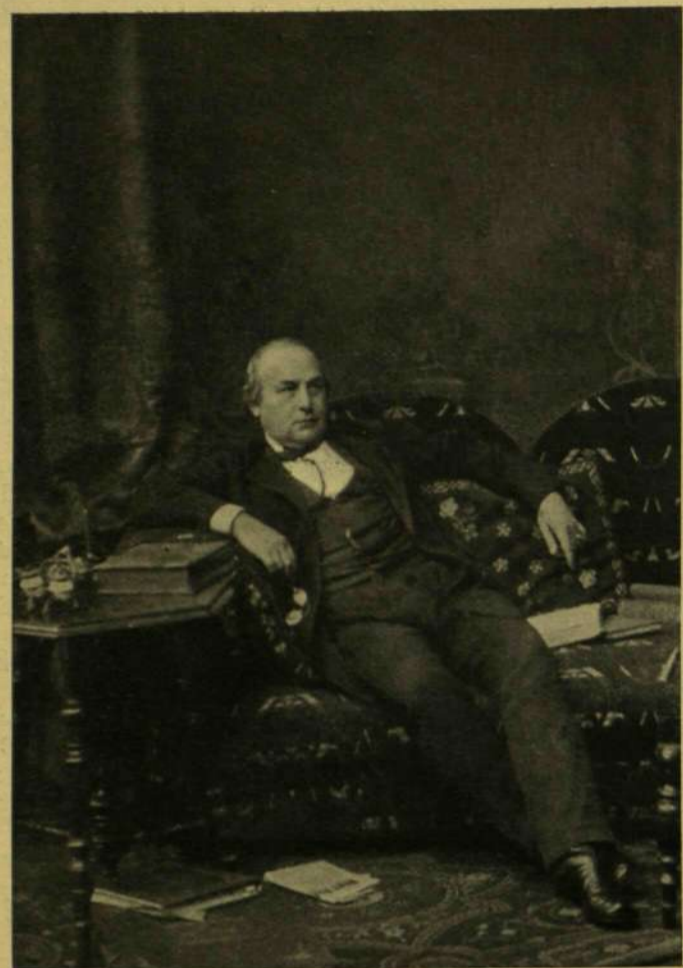
A «PHOTO-CLUB» KIÁLLÍTÁSA.

— 1902 február 16 — március 8. —

Mikor Chevreuil, a francia akadémia elnöke 1839 január 7-én, *Daguerre* korszakalkotó találmányának megvitására egybehívta az aka- démia tagjait, aligha sejtette, hogy a fotográfia egy félszázad múltával a tudomány csarnoká- ból a művészet templomába tartja bevonulá- sát. De Arago sem, a ki pedig az új találmányt oly lelkesedéssel ajánlotta, hogy az állam meg- vette s ezzel közkinésévé tette. Meg volt tehát oldva, hogy miként lehet aránylag rövid idő

SZIGETI JÓZSEF.

SZIGETI JÓZSEF.

SZIGETI JÓZSEF UNOKÁJÁVAL.

A nyolcvanas évekből való fényképek után.

alatt képet előállítani a fényugaraknak kitért jövedéjűst-lemez előhívása által.

Ezen eljárás azonban — a maihoz képest — rendkívül hosszadalmas, nehézkes s így fárasztó is volt; és ilyen maradt még a collodiumos lemez, — u. n. nedves eljárás, — feltalálása után is. Hogyis ne, mikor egy-egy kirándulásnál egész kocsi kellett felszerelni, mely egyúttal sötétkammera és laboratórium gyanánt is szolgált. Ebben aztán minden felvételhez külön kellett a collodium-lemezt önteni, fényérzékeny tenni s az ezüstoldattól még csepegtető lemezt a kamarában exponálni.

Érdekes megemlíteni, hogy ily nehézségek közt az első kiváló amateur egy magyar ember, *Rosty Pál* volt, *Eötvös Loránd* báró nagybátyja, a ki az 50-es években Mexikóban járván, ott bámulatosan tökéletes felvételeket készített. Ugyancsak hazánkfa, *Petzval József* theoretikus számításai alapján készítette el *Voigtländer* az első portrait-objectivet, mely a fényképezési lencserendszernek máig is alapját képezi.

Mindenek tehnikai nehézségek mellett is, már az 50-es években számos kiváló tudósnak egészen rendszeresen foglalkozott a fényképezéssel. Így *Konkoly-Thege Miklós*, a «Photo-Club» ez időszaki alelnöke, továbbá dr. *Wartha Vince*, a «Photo-Club» elnöke. Ez utóbbi az Esterházy-képtárban akként készített felvételeket, hogy egyik nap reggel beállította a gépet s aztán a természet bezárta, másnap estig is exponált. Természetesen ennek megfelelően hosszadalmas volt az előhívás is, mely néha 2—3 óráig is eltartott.

A fényképezés történetében ismét nevezetes fordulópontot jelent dr. *Maddot* angol orvosnak a brómézüst, (gelatin) száraz lemezek készítéséről és előhívásáról 1871-ben közzétett találmánya. E találmánnyal született meg tulajdonképpen az amateur-fotográfia; jött a világra az első mai értelemben vett amateur-fotografus. Mert ez időtől fogva már mozgó tárgyakat, alakokat, szóval pillanatfelvételeket is fel lehetett venni s egyszerű, gyors eljárással elkészíteni s a mi az amateur-fotográfálás elterjedését első sorban előmozdította: a lemezeket a kereskedésben készen kapni. Rövid idő alatt, mondhatnók roham lépésben vette be ezután a fotográfia a tudomány összes ágainak területét s lett a művészet, főleg a festésnek egyik segédeszköze, sőt ma már a művészetnek önálló ága is.

Mert ma már általánosan el van ismerve, hogy a fotográfálás is elérheti a művészet ma-

gas színvonalát. S főleg az amateur-fotográfia az, mely művészi hatásra törekszik. Művészetel válogatja meg a fénykép tárgyait, világítási effectusokat keres és alkalmaz; hangulatot, melyet — mikor a negatív lemez tárgyat átviszi a pozitív képre — a vegyészeti összes raffinement-jait felhasználja, a különféle tónusokkal iparkodik elérni. Hogy pedig ily módon az egyéni felfogás s izlés a fotográfiai termékbe bevezethető, kitűnik abból, hogy miként egyéb művészeti termékekben, úgy a fényképben is legott fölismeri az avatott szem annak készítőjét. S ha még ma nem is érhető el a fotográfiában a festményekéhez hasonló színhatások, de az acélszürke, sienna, sepia, rőthel, hideg kékes és zöldes tónusokkal acélmetszetet és rézkarcz hatások igen.

A Lumière találmányát képező eredeti színes felvételek pedig közeledést jelentenek a festészeti hatások eléréséhez is. U. i. a három, különféle — vörös, narancssárga és kék — színszűrőn keresztül készített három azonos negatív, megfelelő színű csillámlemezekre másolva, ezek pedig pontosan egymásra helyezve: már természetes színeiben adja a felvétel tárgyat.

Az eljárás még kissé hosszadalmas és komplikált; ha sikerül azt egyszerűsíteni, a fotográfia ismét óriás lépéssel halad előre, és akkor a fotográfálás versenytársává lesz a festőművészetnek.

A «Photo-Club»-nak február 16-án *Wallasics Gyula* miniszter által ünnepélyesen megnyitott kiállításának eszméjét a turini nemzetközi szépművészeti kiállítás rendezőségének átirata adta, melyben a magyar amatőröket a turini kiállításban való részvételre meghívta. Az idő rövidsége mellett is a művészet iránti lelkesedés, a rendezőség fáradságtalan ügybuzgalma és áldozatkészsége oly kiállítás eredményezett, mely a külföldi ily kiállításokkal egyenlően magas színvonalon áll. Láthatunk itt a képzőművészeti tárlatokhoz hasonlóan, tájképet, «portrait»-t, «genre»-t, «hangulatot», «csöndéletet», «tanulmányokat», stb. A különféle irányzatok is képviselve vannak, így az ódiak, s a seccsio és impressionista irány is. És mindezt a különféle fotográfiai eljárásoknak megfelelően különféle kivételben u. m. platina, pigment, chlor-, chlorbrom-, bromézüst másolatokat és bromézüst nagyításokat, továbbá u. n. gumminyomatokat és a legújabb vívmányt, a közvetlen színes fényképet (színes diapositiv) is láthatjuk. Szóval képviselve vannak az összes műfaj mind a kivételben. Epen ezért nevezhető

e kiállítás — túlzás nélkül — a művészi fotográfia tárlatának.

A kiállítást állandóan előkelő közönség látogatta szép számmal, s a rendezőség az elért sikerrel felbuzdulva, elhatározta, hogy a külföld, nevezetesen a párisi «Salon de Photographie» mintájára nálunk is meghonosítja a fotográfiai termékek időszaki kiállítását.

A kiállítási katalógus 252 számot tartalmaz, de kép jóval több van, mivel egyik-másik szám 10—20 képet is egybefoglal. Sok művészlelke és sok kiváló tehetséggel ismerkedünk meg e kiállítás révén. Erős a hitünk, hogy úgy Turinban, mint Grázban is — hová a képeknek egy része a kiállítás bezárta után vándorol — kiállítóink a magyar névnek becsületét és elismerését fognak szerezni.

Jelentékeny sikert remélünk gr. *Esterházy Mihály* gumminyomataitól, így a «Tanulmányfej», «Duomo di Sebenico Dalmáciában», «Piniák», «Télvíz idején», «Hazafelé» (örkös szekér), című képeitől, melyek egyike-másika valóságolajfestmény hatású kelti a szemlélőben. De méltó bámulatot fognak kelteni odakünn csakúgy, mint keltettek nálunk is báró *Eötvös Loránt* dolomit szikla-kolossusai, melyek közül egyike-másikának mint a «Torre Giovanni»-nak első megmászása is az ő érdeme. Ha jellemző akarnók őt, úgy a heggyörök művész-fotografusának kellene neveznünk. Finom művészlelkekre és alapos művészeti tanulmányokra vallanak *Müller Albert* Bertalan «Varrónó», «Tanulmány» (gyermek akt), «Scutarii tó» és «Halászó fiúk» című képei. *Haranghy György*, a debreczeni művész, jó ízű, magyaros zamatú képeivel tűnik ki, melyek mind a «alföldi népeletet» tükröztetik vissza. Egyik-másik képe *Petőfi* költeményeinek illusztrációjaként is beválnék, így a «Hortobágyi juhászok» című kéntelenül is emlékünkhöz idézi a «Megy a juhász számon, földig ér a lába» sorokat. «Napfelkelte-naplemente a Hortobágyon» című képe a hangulatfestés fotográfiai remekjei. De többi képén is meglátszik az Alföld iránti rajongó szeretete. Megemlítendőnek tartjuk azt is, hogy *Haranghy György* alig egy éve foglalkozik mint amateur fényképezéssel. Dr. *König Tivadar*, kinek egyik képét a «Szémalom Haarlemben» című jelen számunkban olvasóinknak is (mint a víz, levegő és felhőzet kitűnő megfigyelőjét és ismerőjét) bemutatjuk, még kedves genreképeivel is kitűnik. Ugyancsak jelen számunkban látható *Vogel* Gusztávnak «Nagy idők tanúja» című öreg honvéde (Wodacsak János

MINT VIOLA.

MINT SAS ISTVÁN.

SZIGETI JÓZSEF SZEREPEIBŐL. — Barabás Miklós rajza.

cseh szobrász, a ki megöregedvén, maga lett szobrászok modeljévé) és «Woronieczky Miczisláv herczegné» képe is. Ez utóbbi a 49-iki vértanú özvegye; egy ideig mint híres operai énekesnő működött, majd teljesen elszegényedvén és megöregedvén, a szegényházban halt meg. A legkényesebb művészi izlést is kielégíthetik gyönyörű «Csöndélet» és a legfinomabb acélmetszettel vetekedő «Vág hídja». Igen jól vannak világítva *Benedek Béla* «Női arckép»-ei, melyek izlés és felfogás tekintetében a párisi Reutlinger arcképei mellett is megállanak helyüket. *Zamboni Károly* «Tengeri tanulmány»-ai a tenger minden szépségének, jókedvének és haragjának eles megfigyelőjében a volt tengerész tetteik. E téren ugyancsak kiváló dolgokat mutathat fel *Szvetics Emil*, a ki a képek között látható «Éjjeli hangulat»-ában a mi gyönyörű fekvésű Budavárunk szépségét öröktette meg. Az ég sötét felhőzete mögött rejtőző hold, s az éj homályába vesző Mátás-temp'omnak, pénzügy-miniszteriumnak és Fazekas-téri református-templomnak sötét körvonalai s alatta a Duna csillagó hullámai, egy-egy ábrándos langyos-hűvös nyári éjszakát, kinek ne juttatna eszébe? Hasonló a «Holdfelkelte» című hangulatos képe is. *Fusz Ferencz* tájképei valóságos mesterműek. *Bohus László* báró pedig ámulatba ejt eddig nálunk még ismeretlen eredeti színes stereoskop-képeivel (diapositívok), úgy a közönséget, mint az amatőröket is. Különösen tetszetek: saját a megszóalásig hű arcképe és orgonavirágai. Színes képein kívül kiemelendő egy történelmileg nevezetes képe is, mely világozó sötétet: saját a megszóalásig hű arcképe és orgonavirágai. Színes képein kívül kiemelendő egy történelmileg nevezetes képe is, mely világozó sötétet: saját a megszóalásig hű arcképe és orgonavirágai. Színes képein kívül kiemelendő egy történelmileg nevezetes képe is, mely világozó sötétet: saját a megszóalásig hű arcképe és orgonavirágai.

Igen sikerültek a dr. *Lázár Elek* szép tájképei is, a Tátra, Stájer, Salzburg és Dél-Bajországi vidékeiről, továbbá a «Hejjasfalvi honvédsírok» sa remek távlatú «Sárospatak a Donjon tetejéről» című képek, melyeknek *Kertész*

Róbert a mesterük. Csinos képei vannak *Kirchlechner Imrénének*, *Táry Józsefnek* és *Nagy Dezsőnek* is. *Friedrich Kálmán* egész sorozat úgynevezett opalin, vagyis tejszínű porcellánra átvitt vörös, kék, zöld, barna, stb. színű pigment képekkel szerepel a tárlaton. *Márffy Albin* «Sziács-vidéki részlete» a forró nyári nap hevét érezteti, «Sió részlete» hangulatos «buen-retiro». Dr. *Scholez Kornél* «Birkák» és «Tengerparti részlet» című képei a hollandi festők ily tárgyú képeire emlékeztetnek. Kedves gyermekarcképeket állítottak ki: *Antal Ferencz* «A papa kedvence», és dr. *Palánszky Róbert* «Hárman». A seccsioát a tárlaton *Kohlman Artúr* képviseli «Dolorosa» című stílizált tanulmányával, melyen világított életnagyságú «Tanulmányfő» és «Női arckép» című képeivel, valamint modern képkereteivel, melyekről azonban nem mondhat kritikát: *Kohlman Artúr*.

A fentebbi ismertető cikket a fényképezési kiállítás egyik buzgó látogatójától vett következő sorokkal egészítjük ki:

Az a magyar beszéd közben nem valami szépen hangzó, de jobbal alig helyettesíthető kifejezés «amateur fotografus» nemcsak azt jelenti, hogy az így nevezett szeretet fotografálni, hanem azt is, hogy szereti, a mit fotografál. «Mondd meg mit fotografálsz, s megmondom ki vagy.»

E kiállítás termein végig tekintve, szemünkbe ötlék egy sor nagy kép és két jól megöltött stereoskop szekrény, mely Dél-Tirol hegyvidékeibe vezet és úgy a tárgyának, mint a kivitelének egyöntetűségével egyugyanazon szerzőre vall, egy szerzőre, ki a hegyet bizonyára nagyon szereti. Ezek báró *Eötvös Loránd* képei; stereoskopok és azoknak az elérhető határáig fokozott nagyításai. E képek közül kettő (melyeket a «Vasárnapi Ujság» mai száma között) két szikla-csúcsot abban a hegymászónak emlékeztető pillanatban tüntet föl, mikor ember először tette lábát legmagasabbra emelkedő szirtjükre. A képeken ott látjuk majd nem csak pontokká törpülve az első hegymászás győzteseit: a fotografáló atya leányait. Az

egyik csúcs, a Torre Giovanni a Cristallin csoportban van, nevét megmászóitól kapta, vezetőjük, a páratlanul ügyes és kedves Giovanni Siorpaes tiszteletére. A másik sziklatorony a Cadin csoportnak egy délre kimeredő csúcsa.

A harmadik kép, melyet itt b. Eötvös Loránd felvételeiből közlünk, a Monte Cristallót és Piz-Popenát mutatja. Egy sokáig figyelemre sem méltott gerincéről, a Schönleitenjochról van ez felvéve, mely megragadó betekintést enged a Cristallónak különben előhegyek által fedett csoportjába. E szép kilátó pontra Eötvös hívta fel a fotografálók figyelmét s oda ma is alig kapaszkodik fel más, mint ilyen, úgy hogy rendszeren «Photografen jöchl»-nek nevezik.

A JAPÁNI DRÁMA ÉS SZINPAD.

Szada Yakko és társulata budapesti előadásai érdekessé tették azt a kérdést, hogy milyen színvonalon áll, milyen multra tekinthet vissza és milyen sajátosságokkal bír a japáni színművészet és dráma. Ezekre a kérdésekre érdekes feleleteket találunk egy amerikai író fejtegetésében, a ki japáni utazása során tanulmányozta az ottani színházakat is és megismerkedett a leghíresebb színészekkel és drámaírókkal.

A mint a Szada Yakko és társulata által előadott darabok s ezeknek játsszási módja is mutatja, a japáni dráma és színművészet — ép úgy, mint a festészet is — erősen realiztikus s e mellett nagy hajlama van a borzalmas, véres eseményekre. Régebben ez nem volt így. Akkor még például a sebesültek és megölték vérzését vörösrre festett papírszalagokkal jelképezték, — ma vörös folyadékot öntenek ki, különösen a másodrendű színházakban. Mindenféle kínzókat rémes valóságossággal adnak elő, a kegyetlen gyilkosságok, harakirik s egyéb borzalmasságok nélkül el se volna képzelhető a japáni színmű.

A jelenlegi legnagyobb japáni színművész az amerikai író szerint *Danjuro*, vagy igazi nevén *Hori Kosi Szuguru*, a ki kilenczedik egyes leszármazottja egy tizenhetedik század elején élt *Danjuro* nevű híres színésznek. Az író nagy lelkesedéssel beszél róla s egy sorba helyezi

Szada Yakkó.
JAPÁN SZÍNHÁRSZÁLLÁS BUDAPESTEN. — Jelzet a «Géza és a lovag» című darabban.

Irvinggel, Salviniával s korunk többi nagy európai színészével. Danjurónak köszönhető, hogy ma már nem tartják Japánban tisztességtelen foglalkozásnak a színészetet. Ő volt az egyetlen színész, a kinek szabad volt a császár előtt játszani s ez az, a mire minden sikere közül legbüszkébb. Ennek a nagy napnak az évfordulója családi örömmünnepe neki s a tizedik évfordulóján nagy ünnepélyt rendezett. Az európai színészetről igen keveset tud; egyszer meghívták, hogy jöjjön Szent-Pétervárra játszani, de akkor nem ment. Most szívesen elmenne, de öregkora miatt nem mer a hosszú európai útra vállalkozni. Danjurót több képünk mutatja be különböző szerepeiben.

A japáni színi előadás roppant sokáig tart, rendszerint reggel kilenc óráig tart napnyugtáig. Ez azonban nem fárasztja ki túlságosan a színészeket, mert európai szemmel nézve hihetetlenül lassan, kényelmesen játszanak s a hangjukat sem erőltetik meg valami nagyon. Emellett hosszú felvonás-közök is vannak, melyek alatt a közönség eszik, iszik, szivarozik, különösen az asszonyok élénk és hangos társalgást folytatnak. A ki nines hozzászokva, az eleinte nagyon furcsának találja, hogy a színészek a közönségen keresztül, egy a nézőteret kétféle választó átjárón át járnak a színpadra és vissza. Ezt azonban hamar meg lehet szokni.

A japáni színi szerepek sokkal bővebb, mint nálunk. Danjuro például egyaránt ad fiatal és öreg embereket, papokat és katonákat, akrobatákat és iskolamestereket, sőt női szerepeket is, még pedig nagyon ügyesen. Egy nap mint délelég, harcász katoná lép fel, másnap számára borotvált fejjel, buddhista olvasóval a kezében, mint szerzetes ragadja el a közönséget, harmadnap mint bájosan csicsergő hercegnő éjt bámúlta a embereket.

A mai leghíresebb japáni drámaíró, Fukusi-Genichiro megírta a drámairodalom történetét s ebben elmondja, hogy a japáni drámaírás legnagyobb alakja Csikamatszu volt, a ki a tizenhetedik és tizennyolcadik század fordulóján élt. Akkoriban Jeddóban (Tokio) a vígabb dráma virágzott, míg Oszakában inkább a tragikus darabok kedveltek. Sok jeles színész és drámaíró működött ez időben, melyet a japáni színészet fénykorának tekintenek. Ekkor azonban az akkori uralkodó egy olyan rendeletet adott ki, a mely véget vetett a további fejlődésnek. Sajátosságok tünik fel, de ez a rendelet azt mondta ki, hogy a színházba nem szabad a közönségnek fegyveresen bemenni, mert több ízben véres verekedések fordultak elő. Ennek az lett a következménye, hogy a büszke nemesség, melynek a képviselése legfőbb előjoga közé tartozott, inkább nem ment el a színházba, semhogy kardját letegye. Így aztán a színház kizárólag az alsó társadalmi osztály mulatsága lett s ezzel velejáró a színvonal alacsonyulása, a durva színpadi hatások, véres jelenetek hajhászása. Rablók, összeesküvők, boszúálló gyilkosok, párbajhősök, öngyilkosok

lettek a darabok főhősei s a legszörnyűbb dolgok, keresztrefeszítések, kerékbetörések s más kínzások napirendre kerültek a színpadon.

Az uralkodók s a nemesség felhasználta a színpadot a nép lojalitásának s hűbérurairól iránti hűségének ápolására. Így keletkeztek az olyan darabok igen nagy számban, melyekben ennek a hűségnek a nyilvánulása voltak legfőbb erényként egekig magaslatva. Így például számos darabban mint nagyon nemes tett szerepel, a ki a hűbérur feláldozza, esetleg megöli a saját gyermekét, hogy hűbérura érdekét vagy életét megmentsen. A szülők iránti föltétlen engedelmesség is nagy becsben áll: az a leány például, a ki hogy szülei szegénységén segítsen, erkölcsletlen életre adja magát, dicsőítés és ünneplés tárgya a színpadon.

A nőknek sajátosság szerep jutott a japáni színpad történetében. A tizenhatodik század végén, úgy mondják, volt Idzumo tartományban egy Okuni nevű táncosnő, a ki később színésznő lett s nagy tehetséggel rendkívüli módon előmozdította hazája színészetét, sőt darabokat is szerzett, melyeket azonban nem irtak le s így elvesztek. Történeti darabok voltak ezek a hagyomány szerint s az ilyeneket ma is Okuni-kabuki (Okuni darabjai) néven nevezik. Okuni hatása alatt a nők annyira tért hódítottak a japáni színpadon, hogy a férfiszerepeket is ők adták és a férfi-színészek a második és harmadrendű szerepekre szorultak le. 1644-ben azonban császári rendelet megtiltotta a nőknek, hogy a színpadra lépjenek s így a férfiak visszanyerték régi szerepeiket. Így volt ez egész 1881-ig, a mikor megint megengedték, hogy nő is játszasson színpadon. Az olyan színésznő, a ki női szerepet játszik, «omagalán»-nak hívják s ezek oly ügyesen tudják magukat maszkirozni, hogy európai ember el se hinné, hogy nem igazi nők.

Ujabbban azonban gyakrabban lépnek már nők is, mint az amerikai író mondja, a színpadra s így tévedés az, a mit Szada Yakkó-ról mindenütt hisznek, hogy t. i. ő az első japáni színésznő. Sőt egy Yone-Nasi nevű színésznőnek Tokióban saját színháza is van.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

* Szada Yakkó és társulata Budapestén. Szada Yakkó és társulatának játéka, mely az Uránia-Színházban élénk érdeklődést keltett, egyike a legérdekesebb színházi látványosságoknak, melyekben az utóbbi időkben részünk volt.

Az első, a mi az embernek ez előadások láttára szemébe ötlök, az egész dráma és az előadás néma-játék-szerűsége. A fő az arczjáték, a tagjelzés, ezzel fejeznek ki mindent: szenvedélyt, gyűlöletet, gyönyört és kint. A beszéd csak mellékes dolog, a tagjelzések magyarázata, de nem önálló eszköze a hatásnak. Ezt a benyomást nyilván fokozza az, hogy az ember nem érti a nyelvet, de nem csupán ez okozza. Meglehetősen egyhangúan beszélnek, a legnagyobb szenvedély heve sem fakaszt belőlük erő-

sebb hangokat, csaknem ugyanolyan a hangjuk, mikor életre-halálra viaskodnak az ellenfelek, mint mikor szeliden tréfálódznak. Egy-egy halk sikoltás, egy-egy felkiáltás hallatszik ki legfeljebb a beszéd ügyesülvén mindig egy vonalban maradó folyamából. Minden dráma a némajátékból fejlődött, de ez a dráma még nem fejlődött töle oly messzire, mint a miénk.

A másik ép oly feltűnő sajátosság az előadás festősége. Mondják, hogy a japáni drámaírók rendező és festő is egy személyben, ő osztja be a csoportokat, ő határozza meg sorakozásukat, mozdulataikat, a jelmezek színét, — minden csekély részletet. Ezért aztán a dráma úgy tűnik fel, mint mozgó képeknek sorozata: a hány jelenet, annyi kép. Jellemzi ez a japáni művészi fejlődés irányát: legjobban a festőművészet fejlődött ki nálunk s ez aztán érezteti hatását az összes többi művészetekkel is. Minden darab számára külön, a benne előforduló jelenetekhez illő jelmezeket csinálnak, minden hímzés kapcsolatban van az egészszel, minden redő a ruhán a drámai hatás szolgálatába van hajtva. Az előadás rendkívül finom stíl-érzék műve, — s ez a stíl-érzék a japáni ember egyik legjellemzősebb vonása.

Ez az egész függ össze a játékmód stílizált volta. A mozdulatokon, a legcsekélyebekben és a legszenvedélyesebbekben egyaránt meglátszik a természetesség. Lehet mondani, a tagjelzés legnagyobb része merő «markirozás», jelzése annak, a mit ki akar fejezni.

Borzalmasság van a darabokban elég ezeknek előadásában fejtik ki a legnagyobb művészetet. Különösen Szada Yakkó ragadja magával az embert, csodálatos, a győzelem minden változatát híven utánozó arczjátékával. A «Shogun» című darabban pl. egy örült asszony szerepét adja. Sápádan, merev tekintettel, zilált hajjal jő be a színpadra; a ki valaha látott örültet, az megismeri ez alakban a valóság képét. A mint nevet, a kín vonaglásával arczán, a mint táncol és mókázik, a mint később fájdalomát kifejezi: szinte elfeledtetni az emberrel, hogy csak a valóság látszata van itt előtte, s nem maga a valóság. Arca rendkívül rokonszenves, kivált ha mosolyog s ebben az arczban tükröződnek a legszörnyűbb tragédiák. Testmozgása kevés, hangjának is alig veszi hasznát, de a mimikájában benne van a fájdalom, a remény, a kétségbeesés minden árnyalata, meglátszik rajta a végjelenetekben a halálkín retentő vonaglása. Némely darabban táncokat is láthatni tőle, ezekben teljesen érvényesül lényének sajátosságos bája.

A társulat másik legjelesebb tagja, Szada Yakkó férje, Kawakami, szintén kiváló színész. Művésze érdekesen érvényesült a «Velenesei kalmár» törvényszéki jelenetében, melyet japáni ízlés szerint átdolgozva, az összefüggésből kiragadva adott elő s ezzel adoma-szerű jellegét adott neki. Kawakami Shylock alakjában a vérszomjújára vetette a fősúlyt. Számátlan apró vonással, a részletrajz nagy gazdagságával jellemezte a gaz uzsorást, a kinek pokoli gyönyörűséget szerez az a gondolat, hogy ellenségének vért veheti, a ki örömtől remegve köszöriülését, az áldozat ruháján kiméri azt a négyzetes darabot, melyet ki fog vágni. A végjelenetben, mikor lesújtva, megsemmisítve elukkol, játéka tetőpontra jutott. Ebben a darabban, európai eredetéből folyólag a szónak is több szerep jut, mint a többiben.

A társulat szombaton, márczius elsején elutazott Budapestre. Legelőbb Temesvárra mentek, a hol két előadást tartanak, innen Bukarestbe, majd Szent-Pétervárra, utaznak s aztán visszatérnek hazájukba, melytől a múlt év tavasza óta vannak távol.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia február 24-ikén gróf Kun Géza elnöklése mellett összes ülést tartott. Ficz Vilmos mondott emlékbeszédet az 1898 nyarán elhunyt Tély Ivánról, a ki negyven esztendőn át volt a görög nyelv és irodalom tanára az egyetemen s főlészadon át munkás és szorgalmas tagja az Akadémiának. Az irodalomban erejét kisért szétforgácsolta: írt jogi, gazdasági, filozófiai dolgokról, megpróbálkozott a versirással, a drámával és a regényvel; ereje javát azonban a filológiai munkásságának szentelte. Nagy-Szombatban született 1816-ban s papnak készült; de a bécsi Pázmáneumban a görög és sémi nyelvekből a doktori diplomát megszerezvén, Triesztben postahivatalnok lett. Onnan hívták meg 1846-ban a pesti egyetemre a görög nyelv tanárának. Lefordította a régi hellén irodalom sok klasszikus művét, az új-görög irodalomnak is buzgó ismeretű lett, s erről sok felolvasást tartott az Akadémián.

A Kisfaludy-Társaság február 26-iki ülésén az elnökölő Beöthy Zsolt először is a francziák Hugo Viktor-ünnepéről emlékezett meg. Nekünk is kegyelettel és hálaival kell gondolnunk Hugo Viktorra, mert a múlt század harmadik évtizedében erős hatással volt drámairodalomunkra, az ötvenes években pedig liránkra. Ezután szomorúan jelentette Szigeti József veterán színművészt, a társaság közel 40 éves tagjának elhunytát. Színművészeti és irodalmi

érdemeiről szólva, az utóbbiak közt kiemelte, hogy népszínműveiben töröl metszett igazi magyar alakokat teremtetett. A fölolvások sorát *Abrahám* Emil nyitotta meg Hugo Viktor életének és írói pályájának vázlatával. Nagy vonásokban, és meleg színekkel rajzolta Hugónak szellemi életét, költészetének messzterjedő hatását. A közönség tetszéssel hallgatta a jellemzést. *Vargha Gyula* felolvasta *Szász Károlynak* két műfordításában: Hugo Viktor «Salomon» és «Sophokles éneke Salamónnal» című költeményeit, melyeket lapunk más helyén közlünk. *Benedek Elek* «A vén zsellér» címen életképet mutatott be. Végül *Kozma Andor* olvasta fel *Szabolcska Mihálynak* két szép költeményét, melyek közül a «Gyermekek» címűt lapunk jövő heti számában fogjuk közölni.

A földrajzi társaság február 27-iki ülésén dr. Erődi Béla elnöklésével ülésezett. Dr. Cholnoky Jenő olvasott föl részleteket öv. *Mocsányi Béláné* szül. Fáy Mária alapító tag éjszaka-amerikai utazásából. Mocsányi utirajzában különösen érdekes a Mount-Loowe elektromos vasutjának ismertetése, a mely vasut felkeres minden érdekes helyet, szép kilátást. Érdekesen írta le a sátorban nyaraló városi polgárok nyári életét. A drága vendéglők helyét saját sátorát üti fel az élmes yankee valahol az őserdők között s ott tölti a nyarat, függetlenül és kellemesen, főleg olesón. Az előadást a nagyszámú, részben hölgyekből álló hallgató közönség élénk tetszéssel fogadta.

MI UJSÁG?

A király Budapestén. Ő Felsője február 24-ikén kora reggel visszaérkezett Budapestre s még akkor délután általános kihallgatást adott. A király három hetet tölt a magyar fővárosban. Közben vadászatokra rándul Gödöllőre, a budai királyi lakban pedig udvari ebédeket ad. Február 26-ikán délben a felsője negyedszer látogatta meg *Benczur Gyula* műtermét, s készülő arczképéhez ült a művész előtt.

Királyi köszönet és elismerés az «Oszták-Magyar monarchia írásban és képmé» című munka befejezése alkalmából. A néhai trónörökös *Rudolf* főherceg pártfogása alatt megindított nagy illusztrált mű «Az oszták-magyar monarchia írásban és képmé» befejeztetvén, a király a munkáért a közreműködőknek köszönetet és elismerését nyilvánította. A hivatalos lap febr. 23-ikán három királyi kéziratot közölt: *Szell Kálmán* miniszterelnök, gróf *Lónyay Elemér*hez, ki *Rudolf* trónörökös halála után — mint a trónörökös özvegye — az irodalmi vállalat védnökője lett, és *Szögyény-Marich* László berlini nagykövethez, ki a mű igazgató-tanácsának elnöke volt. A királyi kéziratok így szólnak:

1. Kedves *Szell*! Tizenhét év folyt le, mióta Istenben boldogult szerett fiam, néhai *Rudolf* koronaherceg «Az oszták-magyar monarchia írásban és képmé» című irodalmi vállalatot életre hívta. A nagyterjedelmű mű, a dícsőült koronaherceg eszméje és szellemében folytatva, immár befejezve lett és minden tekintetben megfelel alkotója magasztos szándékának. Írásban és képmében esztétik drága hazánk viszonyait és szokásait, úgyszintén a szellemi és anyagi téren folytonosan haladó fejlődését és ezáltal bizonyára hozzájáruland ahhoz, hogy a hazafias érzelmet, valamint a trón- és a hazához való hű ragaszkodás ében tartassanak és fokoztassanak. Ezen mű befejezésénél igazi meglepedésemre szolgált az összes munkatársainak köszönetemet és teljes meglepedésemet kifejezni, utasítván Önt, hogy ezt az illetékel megfelelő módon tudassa. Kelt Budapestén, 1902 február hó 10-én. *Ferencz József* s. k. *Szell Kálmán* s. k.

2. Kedves *Lónyay grófné*! Szeretett felejtetetlen fiam, *Rudolf* koronaherceg elhunytá után Ön, mint az ő özvegye, az általa alapított «Oszták-magyar monarchia írásban és képmé» című mű védnökőségét belegegyezéssel átvette s ezen hazafias vállalat iránt azóta folyton legéberebb érdeklődést és legszorgosabb gondosságot tanúsított. A mű, a boldogult koronaherceg méltó emléke, immár befejezést nyert és szívesen használnom föl ezt az alkalmat arra, hogy közreműködéséért legmelegebb köszönetemet és teljes elismerésemet fejezzem ki. Budapestén, 1902 évi február hó 10-én. *Ferencz József* s. k.

3. Kedves *Szögyény-Marich*! Szeretett fiam, *Rudolf* koronaherceg elhunytá óta Ön, mint az «Oszták-magyar monarchia írásban és képmé» című irodalmi mű igazgató-tanácsának elnöke és mint a boldogult akaratának végrehajtója, nemes odaadással és lankadatlan buzgalommal ellenőrizte és támogatva a hazafias vállalatot. A mű befejezésének pillanatában Önnek, sok évi sikeres működéséért, köszönetemnek és teljes elismerésemnek kell

DANJURO, HÍRES JAPÁN SZÍNHÉSZ.

DANJURO SZÍNHÁZI JELMEZBEN.

JAPÁN SZÍNHÉSZ NŐI JELMEZBEN.

kifejezést adnom. Budapestén, 1902. évi február hó 10-én. *Ferencz József* s. k.

A hivatalos lap egyszerűen közölte mindazoknak névsorát, kik a Magyarországot ismertető kötetek a szerkesztésben részt vettek, a kötetekbe irodalmi dolgozatokat és illusztrációkat készítettek, s a kik az igazgató-tanács, pénzügyi bizottság, művészi bizottság tagjai voltak. Mindezeknek királyi Ő Felsője, mint fentebb említettük, köszönetét és teljes elismerését nyilvánította s legfelsőbb elismerését fejezi ki.

Ez alkalmából megemlíttük, hogy a szerkesztési munkálatok a boldogult trónörökös vezetése alatt 1884-ben indultak meg és tizenhét évig tartottak. Az egész munka 396 füzeten jelent meg. Huszonegy nagy kötetre terjed 572 közleménnyel 4520 rajzzal és tizenkilenc színes képméllékkel. A magyar kiadás szerkesztéségi, művészi és pénzügyi bizottságának 38 tagja volt, kik közül a munka folyama alatt 14-en hunytak el. A Magyarországot ismertető kötetekben összesen 122 író adott dolgozatokat és 78 művész készített rajzokat; az összes közreműködők száma tehát 238-ra megy. Ezenkívül azoknak száma, a kik mint szakemberek, vagy egyes vidékek alapos ismerői a cikkekhez adatokat és részleteket szolgáltatottak s a cikkek revíziójában részt vettek, szintén pár száza tehető.

Kitüntetések. A hivatalos lap február 23-iki száma több királyi kitüntetést is tett közzé. Jelesen a király *Király Pál* budapesti I. kerületi állami polgári iskolai tanítóképző-intézet tanárának, az irodalom terén szerzett érdemei elismerésül, a polgári iskolai tanítóképző-intézet igazgatóját elismerésül, továbbá az «Oszták Magyar Monarchia írásban és képmé» című mű befejezése alkalmából, sikeres szolgálataik elismerésül, *Zárday József*, a magyar állományrendet díjmentesen, továbbá *Morelli Gusztáv* iparművészeti iskolai tanárának, *Szűgyi Ferencz* magyar állományrendi tisztnek, *Gottmayer Nándor* könyvkötő műintézet tulajdonosának a Ferencz József-rend lovageresztjét, végül *Hersek János* állományrendi első szedőnek a koronás ezüst érdemkeresztet, *Beigl Henrik* állományrendi galvánábrázolóknak az ezüst érdemkeresztet és *Fejér Vilmos* állományrendi főtitkárnak az osztályvezetői címet és jellegű adományozta.

A kolozsvári Mátyás-szobor. *Wallacsics Gyula* közoktatásügyi miniszter a kolozsvári Mátyás-szobor költségeire *harmadrendű koronát* utalványozott. Most már mi sem áll útjában a szobor felállításának. A talapat kész a főteret és *Fadrus* szobrát az összes fölláthatják, valószínűleg a király jelenlétében, ki már kezdetben hozzájárult a szobor költségeihez.

Hugo Viktor századik születésnapja. A XIX. század nagy költőjének, Hugo Viktornak századik születésnapját, február 26-ikát mint nemzeti ünnepet ülte meg Franciaország, kivált pedig Páris, hol a nagy költő hamvai a Pantheonban nyugszanak. Már előtte való nap is tartottak emlékülnevet egy-egyület, színházak. Február 28-ikán Párisban minden iskola, miniszterium, hivatal zártva volt, úgy-szintén a börze.

A Théâtre Francaise február 25-ikén este Hugo «Les Bourgraves» darabját adták, mely 1843-ban meglukott. A legelőkelőbb közönség gyűlt össze. Az előadás után apoteózis következett. A színpadon Hugo Viktor hatalmas mellszobra volt felállítva, melyet babéroszörök vettek körül. *Bartel* asszony és *Segond-Weber* szavaltak. Másnap, február 26-ikán délelőtt tíz órákor hivatalos ünnep volt a Pantheonban. Teljes számmal megjelent a diplomáciai testület is, a Hugo-esalád tagjai és a miniszterek. *Loubet* elnök *Waldeck-Rousseau* miniszterelnökkel együtt érkezett. *Legyues* közoktatási miniszter Hugo Vikort magasztaló beszédében azt mondta, hogy Hugo a francia nyelvet pártatlan tökéletességre emelte és a gondolatot szabaddá, a hazát nagyobbá, az emberiséget nemesebbé tette. Utána *Hanotaux* volt külügyminiszter beszélt. A beszédek előtt és azok után Hugót és Franciaországot dicsőítő himnuszokat énekeltek, aztán pedig a Comédie Française egyik tagja több költeményt szavalt. A Hugo Viktor-terem délután leplezték le a költő szobrát. Az ünnepen jelen voltak *Loubet* elnök, a diplomáciai kar, a külföldről érkezett küldöttségek és az összes hatóságok képviselői. A szobor közadakozásból készült és *Barrias* alkotása. Rodin szobrát abarták a mű elkészítésével megbízni, de ennek a szobornak elkészítése sokba került volna.

A külföldön is megülték a nagy költő emlékét. Rómában, a hol mostanában nagyban ápolják a francia barátságát, a kapitoliumban ünnepélyesen átadták Róma város közönségének Hugo Viktor mellszobrát, a melyet a francia-olasz bizottság készített. Ott voltak: *Prineti* külügyminiszter, *Barrère* francia nagykövét, sok szenátor és képviselő, a hatóságok képviselői.

A képviselőház házagnyának jubileuma. *Csávossy Béla* képviselő már tíz év óta házagnya a képviselőháznak. Február 25-ikén telt be a tíz év, s ekkor a házagnyi iroda tisztviselői, a hírlapok országgyűlési tudósítói igen melegen üdvözölték. Este gróf *Apponyi Albert*, mint a képviselőház elnöke ebédet adott *Csávossy* tisztelőre a Nemzeti Kaszinóban. Az ebéden megjelent a Ház volt és jelenlegi tisztikara, továbbá *Kállmán* miniszterelnök.

A Zichy-kiállítás meghosszabbítása. A *Nemzeti Szalon* igazgatósága február 26-án *Andrássy Gyula* gróf elnöklése alatt ülést tartott, melyen *Ernst Lajos* ügyvezető-igazgató tett jelentést a Zichy-

kiállítás eddigi szép eredményéről. Az igazgatóság a közönség nagy érdeklődésére való tekintettel elhatározta, hogy a tárlatot márczius 9-ig nyitva tartja.

Figyelmébe ajánljuk, hogy olvassa e lap jelen számában foglalt „Az ipar csodája” című feltűnést keltő hírdetést.

Az altenburgi technikumban ez év huszétkor új programot fog életbe lélt. Ugyanis a gépészeti és electrotechnikai szakok számára különválasztott osztályok lesznek felállítva.

HALÁLOZÁSOK.

SZIGETI JÓZSEF haláláról a Nemzeti Színház külön gyászjelentést adott ki, s intézkedett, hogy temetést február 28-án az intézet előcsarnokában terítsék ki s délután onnan takarítsák el a keresési-úti temetőbe.

A temetésről a Nemzeti Színház igazgatósága gondoskodott. A színház udvarán, ravatalt február 28-án reggel állították föl mennyezet alatt, hogy az esőtől megvédjék.

VALENTIN JÁNOS ismert jeles festőművész meghalt február 25-ikén este 60 éves korában Nádas-ladányban, hol rég ide óta lakott a gróf Nádasdy-családnál.

NAGY KÁLMÁN szobrásznak alig harmincz éves korában február 23-án történt halála nagy részvételt keltett a művészi körökben.

A faluból Szabolcsa néhány hasonló modorú szép költeményének elég ügyes utáztára. A jó versnek azonban eredetinek kell lenni.

SZALAY IMRE, volt országgyűlési képviselő, a gazdasági élet egyik ismert férja, meghalt a somogyi megyei Lellén február 21-én, 54 éves korában.

OLV. SZLAVNICZAI SÁNDOR LAJOSÉ, szül. Mednyánszky Berta, meghalt Pozsonyban 79 éves korában. Petőfi hozza írta a „Szerelmem gyöngyei” cz. kötetét.

ben őrizte a könyvet. Férje, ki trencsénymegyei földbir-tokos volt, 1890-ben halt meg 67 éves korában.

Elhunytak még a közelebbi napokban: KONIG DANIEL GYULA irgalmasrendi tag, alperjel, 60-dik évében Budapesten. — SKÓRAY LÁSZLÓ kir. törvény-széki bíró, Komárom város törvényhatósági bizottsá-gi tagja, 49 éves korában Komáromban.

Id. BITSKEY KÁLMÁNÉ, szül. csépfánfalvi Mar-schalko Terézia 74 éves korában Tápó-Bicskén. — ÖZV. KORPONAY JÁNOSÉ, szül. Huszár Paulina, 48-as honvédezésre 52vegye, 77 éves korában Sárbo-gárdon.

Szerkesztői üzenetek.

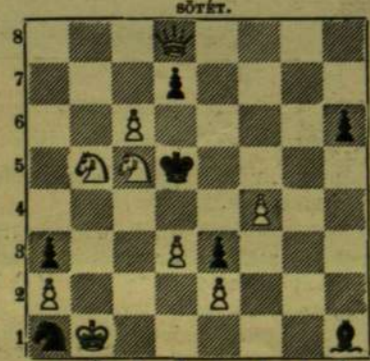
Talnok. Úgyesen versel; tetszősen van írva a kis ballada. Van azonban egy gyökeres hibája: a való-színűség hiánya.

Uj temető. Szülőföldem. Érzelmes ember munkái, de kevés bennük a költőiség.

Nem közölhető: A szenvedély rabja vagyok. Hütem szabadnak. Valaha régen stb. Gyarlón verselt gyarló frazeológia, sokszor alig van értelme.

SAKKJÁTÉK.

2263. számu feladvány. Henneberger W.-tól.

Világos indúl s a harmadik lépésre matot mond.

KÉPTALÁNY.

A „Vasárnapi Ujság”, 5. számában megjelent kép-talány megfejtése: Fűtől a szél, az idő már észre jár.

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós.

Szerkesztési iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Egy kicsi kis elővigyázat többet ér egy font gyógyi-tásnál, ezt már 400 év előtt megmondta Morus Tamás és szavai mind e mai napig beváltak.

A ki valódi Pectora-t akar rendelni, forduljon egyenesen a Diana-gyógyszerárhoz Budapesten, Ká-roly-körút 5, mely azt csomagként 2 koronáért meg-küldi.

Már messziről érezhető az izzadt test-rész, lábak, kezek. A mellett viszik a test, vagy sűrűs, vagy bőrképzés, vagy kipálott és kisebesedett.

POLGÁR SÁNDOR

orvosi mű- és kötszerszénél Budapest, VII., Erzsébet-körút 50

legutányosabban beszerezhető saját gyártmányu m. kir. szab. sérvkötők, betegápolási-czikkék, kötszerek, összes gummiáru, valódi francia különlegességek (óvsze-rek) stb. 9133

FÖLDES-féle

MARGIT-CRÈME gyorsan és biztosan ható szer szeplo, máj- és bőr-foltok, kiütések, pattanások és mindennemű bőrbaj ellen. Rátúrn hat.

Zsirt dan. Artalmatlan. Kapható mindenütt. Ára 1 korona.

Készíti: Gutori FÖLDES KELEMEN gyógyszerész Aradon.

Főraktár: Török József gyógyszárban, Budapesten. A közönség megtévesztését célzó utáztatóktól óvakodjunk.

BEREGHY JÓZSEF intézete

Budapest, Arena-út 7/b.

A phys.-mechan.gyógy-mó-djával egészen eltávolítja a testnek különböző elcsúfítá-sait és hátrépernek kezét és lábát előlőrülését stb. minden fájdalom, gőp és fűző nélkül, testi elhízás, dha-zési kúra nélkül. Továbbá a svéd gyógygymnastika és a massage-technika el-szajítására: Hartalus és Esanrech tanárok módszere alapján.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK

Budapesti Takarékpénztár és Országos Zalogkölcson Részv.-társ. Irodái: VI. ker., Andrássy-ut 5. (saját házában). 8963

Bevezetett részvénytőke 10 millió korona. Elfogad betéteket takarékbetéti köny-vecskék és pénztári jegyek ellenében 4%-os kamatozással, valamint folyó-számlában (check-számlán). A 10%-os betétkamat-adózt az intézet fizeti.

ELSŐ MAGYAR ÜVEGGYÁR RÉSZVÉNY-TÁRSASÁG.

Budapest, V. ker., Ferencz József-tér 8. sz. Kristályüveg készletek, remek virágvázák és alkalmi dísz tárgyak.

NÖTHLING VILMOS magkereskedésében

Budapesten, Kálvin-tér 9. sz. alatt szerezhető be a legkifünőbb és legmegbízhatóbb gazdasági, kert-, vetemény- és virágmagvak.

KOTSCHY ERICH

első magy. mech. szőnyeg-kiporlási, szőrmemegővési és moly-irtási intézet. Nagy mérvben gőzerővel. BUDAPEST, Hungária-út 94. — Telefon sz. 506.

WACHTEL ÉS TÁRSA

fényképészeti czikkék raktára BUDAPEST, IV., Esk-út-6 (Klotild főh. palota). Telefon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

DAVID KÁROLY ÉS FIA doboz-papíráru és szab. fémkapocsgyára

Budapest, I., Mészáros-utca 38. Telefon 91—48.

Gyárt nagybani elárutására következő új czikkéket: A legújmanap családi dobozokat és díszdobozokat (lelvepapírokkal és borítékokkal), névjegy-kártyákat, gyászlapokat, gyászlevelelapokat, gyásznévjegyeket. Saját gyártmányu fém-sarkokkal ellátott rajt-tömörök, szekrénycsipke és torta-papírokat, továbbá papírtányérokat, plakátcsíveket és különféle összehaj-lható dobozokat.

Állandó kiállítás a fenti czikkékekben a városligeti iparszarnokban meglekinthető. 9307

HIRMANN FERENCZ RÉZÁRU-GYÁRA.

Budapest, VII., Csányi-utca 9. sz.

SERRAVALLO 8984 CHINA-BORA VASSAL

kifün helyreállító szer gyengék, vérszegénység és lábbadozók számára. Ajánlva és használva orvosi kiünösegektől. 1200-nál több orvosi elismeréssel. Kifün több arany és ezüst érmmel. Árak: 1/2 literes üveg K 2.40, 1 literes üveg K 4.40. Kapható minden gyógyszerárban. Serravallo J. gyógyszer. Triesztben.

TALPRA MAGYAR HAZAFIAS KÖLTEMÉNYEK

nemzeti ünnepekre ÁRA 2 korona (Kiadja: A SZEGEDI NAPLÓ)

Hölgyeknek! Hona-crème.

Legújabb és orvosi szaktekinté-lyek által is elismert, biztos hatású: Kés a arczcsőptő szer, eltávolít minden bőrtisztatlanságot és rövid használat után vakító fehérré névű teszi az arcbört.

Az arc szépségét és ápolását legbiztosabban elérhetjük a

Leichner-féle zsir-arczpor

Leichner-féle Hermelin- és Aspasia-arczporral.

E híres arczporok a legmagasabb hőlgykörök és elsőrangú művésznők által előszeretettel lesznek használva, mivel azok az arczörnek fiatal, viruló, rózsás színt adnak és nem lehet látni, hogy az arcz porozva van.

Leichner L., Berlin, a királyi színházak szállítója. A pályabrlők alelnöke az 1900. évi párisi világtkiállításon.

UJDONSÁG!!

A legjobb száj- és fogápoló-szerek. STOMATIN -Fogpor (üvegdo-) fogak pár nap alatt tiszta fehérek lesznek. -Fogpaszta (dobozban) ára: 1-4 korona. -Fogkrém (tubusban) ára: 70 fillér.

-Szájvíz (kifün illatu szájdesinfic.) Ára: 1 kor. -Szájíz (Cachon) szájdészficáló, szájsza-gosító, elegáns, kis szebevegében ára: 70 fillér. Hóni gyártmány, kapható mindenütt. Előre beküldöt 3 kor. értékű rendelést bérmentve küld a STOMATIN GYÁR, ZOMBORBAN.

Acetylen-zseblámpa,

a szebben kényelmesen hordozható nagy, vakítófényvel ég és sötét helyeket, lámpákat, pinceszét stb. nappali világítással lát el. Praktikus, szolid és olcsó. Egy drb ára a pénz előleges beküldése esetén K 120 franco utánvétellel 40 fillérről drágább, 3 drb 3 kor. 6 drb ára 5 kor. Postá kulón. Kapható Kann Ignácnál, Wien, II. Lilienbrunnngasse 17.

RIVIERA IBOLYA

IGAZI IBOLYA ILLAT kizárólag készíti MÖTSCHA és társai BÉCS, I. LUGEC 3 sz.

5 koronáért

küldök 4 1/2 kg. — 50 drb. a sajátolánál kévség megse-rült finom, enyhé, szépen szortirozott 9282

piperesszappant

róza, máz, ibolya, reseda, jázmin stb. illatu darabokból összeválogatva Kann Ignác Bécs, II., Lilienbrunnngasse 17.

Szeplő!

májfolt, bőrhámítás, bőrtakák (Mitte-sser), pattanás eltűnnek a kedvt-féle Mirtus orzéma által azon-nal énszűlő szé-pítő készit és arczcrème kis tégely 1 k. nagy t. 2 kor.

egy férfi öltönyt

kiadó három méter ruhaszövetet. Meg-rendeléseket sziveskedjük minél sürgősebben eszközölni, mert nem lehetetlen, hogy készle-tem a közeli napokban már el fog fogy-ni. Rendeléseknél tessék ezen lapra hivatkozni. Meg-rendeléseket a pénz előleges beküldése, vagy utánvétellel mellett eszközölj. Mintának a rövid szállítási idő és a nagy forgalom miatt nem küldhetek. — Postadozoz és szállítólevélért 15 krajczárt számítok.

LICHTMANN SÁNDOR

BUDAPEST, 9455 Rottenbiller-utca 12 R.